

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СТАРЧЕНКО Григорій Володимирович

УДК 330.341.1:330.56 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

**Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук**

Чернігів – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернігівському національному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
заслужений діяч науки і техніки України
Ткаленко Наталія Валеріївна,
Чернігівський національний технологічний
університет Міністерства освіти і науки України,
директор Навчально-наукового інституту
менеджменту, харчових технологій та торгівлі,
професор кафедри публічного управління та
менеджменту організацій.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Онишко Світлана Василівна,
Університет державної фіскальної служби України,
завідувач кафедри фінансових ринків;

доктор економічних наук, професор
Стройко Тетяна Володимирівна,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри економіки та менеджменту;

доктор економічних наук, професор
Шапошников Костянтин Сергійович,
Причорноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій, директор.

Захист відбудеться «25» червня 2020 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04 у Чернігівському національному технологічному університеті за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, ауд. 318.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Чернігівського національного технологічного університету за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий «22» травня 2020 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

В. В. Виговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток національної економіки в умовах активного розповсюдження інформаційних технологій, розгортання процесів Industry 4.0, прискорення глобального інноваційного поступу та системної трансформації зумовлює необхідність корегування національного вектора інноваційних змін.

Інноваційний розвиток провідних країн світу, зміна функціонального імперативу управління інноваційними процесами стає запорукою забезпечення конкурентоспроможності країн на світовому ринку. Складність, неоднорідність, нелінійність та ресурсомісткість інноваційних трансформацій в економіці країни, спричинені сучасними геополітичними та гео економічними конфігураціями суспільного розвитку, визначають важливість формування специфічної моделі інноваційного розвитку. Така модель відображає спроможність економіки генерувати та використовувати нові знання для продукування економічних результатів основними її суб'єктами в межах розробки загальнонаціональних та локальних проєктів. Саме розроблення проєктів інноваційного розвитку на національному та локальному рівні, перетворення їх на ключовий чинник розвитку країни стає актуальною проблемою, яка потребує формування відповідного сучасного теоретичного та методологічного інструментарію.

Занизька конкурентоспроможність вітчизняної економіки, технологічна віддаленість її від країн-лідерів економічного розвитку на тлі євроінтеграційних прагнень, з одного боку, визначають важливість зміни підходів до управління інноваційним розвитком, а з іншого – перетворюють її на наукову проблему, вирішення якої стає пріоритетом розвитку країни й такою, що потребує формування відповідного механізму реалізації такого управління. У цьому контексті вагомим значення набуває необхідність поєднання проєктно-орієнтованого управління із загальним перебігом процесів інноваційного розвитку з метою набуття національною економікою ознак надійності функціонування її основних інститутів за ресурсних обмежень. Тим самим застосування проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком дає змогу поширити методологію проєктного менеджменту на рівень національної економіки.

Вагомий внесок у дослідження феномену інноваційного розвитку економіки, його специфічних рис та елементів зробили такі вчені, як В. Александрова, Ю. Бажал, Ф. Валента, Л. Водачек, М. Додгсон, А. Дука, С. Захарін, В. Зомбарт, П. С. Ілляшенко, П. Квінтас, Д. Кокурин, М. Кондратьєв, А. Кругликов, М. Крупка, Н. Лапін, А. Левінсон, Л. Лозовський, Д. Мессі, Х. Менш, Р. Мюллер, С. Онишко, В. Осецький, М. Портер, Б. Санто, Б. Твісс, Н. Ткаленко, Д. Уїлд, Р. Фатхутдінов, Л. Федулова, І. Фішер, Х. Хауштайн, Й. Шумпетер.

Вирішення проблем теорії, методології, механізму забезпечення та практики формування сучасної системи управління національною економікою, її інноваційним розвитком знайшли відображення в працях таких науковців, як Л. Абалкін, Г. Арістов, Є. Бойко, В. Геєць, Л. Гурвіц, А. Даниленко, Ж. Дерій, І. Єгоров, О. Жилінська, В. Ільчук, Г. Іцковіц, Д. Кембел, А. Кузнецова, А. Кульман, В. Маргасова, І. Носов, І. Одатюк, Ю. Осіпов, В. Савченко, С. Соколенко, Т. Стройко, К. Шапошников, І. Шинкаренко, С. Шкарлет, Ю. Яковець та інших.

Сучасна методологія проєктно-орієнтованого управління викладена в працях закордонних та вітчизняних дослідників, зокрема таких: Р. Арчибальд, В. Бурков, Н. Бушуєва, С. Бушуєв, В. Вайсман, О. Возний, Д. ДеКарло, К. Кошкін, І. Мазур, В. Молоканова, П. Мартин, С. Рижков, Х. Танака, К. Тейт, Дж. Тернер, Ю. Тесля, А. Товб, Г. Ципес, В. Шапіро, Ф. Ярошенко та інших.

Віддаючи належне науковим здобуткам зазначених учених, треба зауважити, що подальшого наукового обґрунтування вимагає питання формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, розробка його належного методологічного підґрунтя. Відповідного дослідження потребують синергетичні детермінанти забезпечення проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. Залишаються відкритими питання щодо виявлення домінант механізму управління інноваційним розвитком у контексті світового досвіду. З позицій окресленого, важливим є впорядкування категоріального апарату, розкриття семантики та логічних зв'язків між основними поняттями проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. Вимагають також удосконалення методичні підходи до визначення стратегічних пріоритетів проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Недостатній рівень розробленості, наукова та практична значущість цих проблем обумовили вибір теми дисертації, визначили її об'єкт, предмет, мету, завдання та послідовність наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася відповідно до плану науково-дослідної роботи Чернігівського національного технологічного університету за темами: «Інноваційний розвиток національної економіки на рівні проєктно-орієнтованих підприємств» (номер державної реєстрації 0118U006805), де автором обґрунтовано теоретико-методологічні та прикладні рекомендації формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки; «Формування новітніх принципів децентралізації системи управління державою» (номер державної реєстрації 0114U004425), у межах якої дисертантом визначено особливості функціонування проєктно-орієнтованих суб'єктів національної економіки; «Управління антикризовими стратегіями і проєктами підприємств при трансформації економічних і політичних процесів регіону» (номер державної реєстрації 0115U003441), у межах якої автором розкрито механізм управління інноваційними процесами в економіці на засадах проєктно-орієнтованого підходу; «Проблеми стратегічного розвитку національної економіки» (номер державної реєстрації 0118U000788), де дисертантом проведено системний аналіз стану суб'єктів інноваційного розвитку України; «Економіко-математичні методи і моделі в дослідженні стану і розвитку економіки держави» (номер державної реєстрації 0118U000783), у межах якої було обґрунтовано стратегічні пріоритети проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки України.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методологічних та науково-методичних засад формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком та обґрунтування напрямів його удосконалення, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлено такі завдання:

- уточнити сутнісний зміст основних понять та категорій предметного поля дослідження та розкрити логічні зв'язки між ними;
- виявити сутнісний зміст, специфічні риси та особливості функціонування проектно-орієнтованих суб'єктів економіки як драйверів її інноваційного розвитку;
- сформулювати концептуальний базис розбудови механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки;
- узагальнити вихідні методологічні підходи та принципи дослідження управління інноваційним розвитком національної економіки;
- розвинути методологічні положення проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки;
- виокремити синергетичні детермінанти забезпечення інноваційного розвитку національної економіки з позиції проектно-орієнтованого підходу;
- виявити тенденції та суперечності сучасного інноваційного розвитку світової економіки та ідентифікувати системні проблеми управління інноваційним розвитком в Україні;
- надати комплексну характеристику практики проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки та ендогенних факторів його забезпечення;
- висвітлити тенденції розвитку проектно-орієнтованого технологічного бізнесу;
- провести діагностику ефективності механізмів управління інноваційним розвитком країн із динамічною економікою;
- обґрунтувати можливість адаптації міжнародного досвіду проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком до умов вітчизняної економіки;
- розробити методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки;
- обґрунтувати стратегічні орієнтири формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки України;
- надати пропозиції щодо вдосконалення інституційного та організаційного забезпечення формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Об'єктом дослідження є процес управління інноваційним розвитком національної економіки.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методологічних та практичних основ формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність методів, які ґрунтуються на сучасних теоретико-методологічних підходах, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження, зокрема: *історико-генетичний* – для розкриття гносеологічного співвідношення базових понять інноваційної теорії розвитку економіки; *системний аналіз* – для обґрунтування типології проектів у національній економіці в умовах необхідності забезпечення її конкурентоспроможності в глобальному економічному середовищі; *абстрагування, синтезу, дедуції та*

індукції – для визначення передумов і проблем інтеграції економіки України у світовий інноваційний простір; *економіко-статистичні* – для вивчення та узагальнення статистичної інформації щодо тенденцій інноваційного поступу країни; *побудови гіпотези* – для обґрунтування стратегічних імперативів зближення інноваційного розвитку економіки України з глобальною економічною системою; *графічний та графоаналітичний* – для візуалізації результатів аналізу та отриманих результатів дослідження. Виконання практичних розрахунків здійснено за допомогою програмного пакета Microsoft Excel та програм статистичної обробки інформації.

Інформаційною базою дослідження стали: закони та кодекси України; постанови Верховної Ради України; укази Президента України; постанови Кабінету Міністрів України; накази, розпорядження, рішення міністерств та відомств інших центральних органів виконавчої влади; міжнародне законодавство, а також інші нормативно-правові акти й нормативні документи у сфері регулювання інноваційних процесів, дані Державної служби статистики України, статистичних відомств інших країн і міжнародних організацій, публікації міжнародних економічних організацій, монографічні дослідження та наукові праці провідних закордонних і вітчизняних учених, ресурси мережі Інтернет, особисті спостереження та розрахунки дисертанта.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати дослідження, які містять елементи наукової новизни, полягають у такому:

вперше:

- сформовано методологічне підґрунтя дослідження проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, на основі якого розроблено цілісний механізм управління таким розвитком, що структурно включає розширений категоріально-понятійний апарат, виокремлено мету, завдання, уточнено принципи та параметри інноваційного розвитку національної економіки, конкретизовано методичний інструментарій до визначення стратегічних пріоритетів проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. Це дозволило визначити імперативи забезпечення конкурентоспроможності економіки України в глобальному інноваційному просторі;

- визначено дескриптивну конфігурацію та архітектуру механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, метою формування та реалізації якого є створення сприятливих умов для ефективної колаборації основних проектно-орієнтованих суб'єктів національної економіки для забезпечення її конкурентоспроможності в глобальному інноваційному просторі в умовах жорстких обмежень за витратами, термінами і якістю. Це дає змогу впорядкувати цілі та завдання механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком, визначити синергетичні детермінанти його забезпечення, базові інструменти реалізації стратегічних пріоритетів проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки;

- розроблено методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, в основу якого покладено застосування інтегрального показника, розрахованого на основі параметрів синергетичних детермінант (виробнича, науково-технічна, проектна, маркетингова), та дозволяє типізувати стратегії

формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком за рівнем активності проектно-орієнтованих суб'єктів економіки та наявного інноваційного потенціалу. Це дає змогу підвищити ефективність від взаємодії проектно-орієнтованих суб'єктів економіки для розробки та своєчасної комерціалізації результатів проектів інноваційного розвитку;

- запропоновано дескриптивний конструкт проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, що репрезентує гносеологію базового понятійного апарату, об'єктивні взаємозв'язки між ключовими елементами, умови та механізм забезпечення такого управління із врахуванням параметрів їх взаємовпливу (освіта, наука, держава, суспільство; проектно-орієнтований технологічний бізнес, інформаційні потоки, інформаційна система, вимоги до економічної системи), що дозволило розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо застосування проектних технологій для поширення інноваційних процесів у національній економіці та забезпечення її конкурентоспроможності в глобальному економічному середовищі;

удосконалено:

- наукові положення кластерної моделі проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, в основу якої, на відміну від наявних, покладено ідентифікацію основних підсистем інноваційного потенціалу (функціональної, ресурсної, організаційної, проектної) досягнення цілей інноваційного розвитку національної економіки, що дало змогу розробити практичні рекомендації формування проектно-орієнтованих інноваційних кластерів у структурі національної економіки;

- систематизацію принципів механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, що були розширені новим принципом двоконтурного управління, який на відміну від усталених передбачає функціонування двох взаємопов'язаних складових (формування і реалізації відповідних рішень стосовно проектів інноваційного розвитку) щодо розмежування методів та важелів проектно-орієнтованого управління. Це дало змогу виокремити принципи формування (законності, обґрунтованості, адресності, ефективності, транспарентності та гласності, науковості, адаптації, гнучкості, системності, етапності та поступальності, цілеспрямованості, динамічності, неперервності, збалансованості, узгодженості) та реалізації (координованості, лімітованості, унікальності, холістичності, комплексності, забезпеченості, ризикованості, пріоритетності, системності, об'єктивності управління, таргетування, динамічності, безперервності, нелінійності, стандартизованості) механізму, що сприяло розширенню підходу до обґрунтування наукових засад розбудови системи управління інноваційним розвитком національної економіки;

- теоретико-методичний підхід до оцінювання інноваційного розвитку національної економіки з позицій проектно-орієнтованого підходу, який ґрунтується на розрахунку визначеної сукупності показників і, на відміну від усталених напрацювань, враховує взаємозалежність основних ознак проекту з результатами інноваційного розвитку в глобальній економічній системі, уможливорює ідентифікацію проблем інноваційного розвитку та дає змогу обрати оптимальний варіант стратегії досягнення цілей проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки;

- науково-методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, що на відміну від наявних ґрунтується на принципі таргетування інноваційних процесів, та передбачає обґрунтовану реконфігурацію та диверсифікацію вибору стратегії формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком (проникнення, підтримки, підкріплення, підсилення) та сукупності інструментів її реалізації. Це дає змогу підвищити рівень обґрунтованості управлінських рішень для досягнення цілей інноваційного розвитку економіки України;
набуло подальшого розвитку:

- семантика та наукова аргументація логічних зв'язків понять: економічне зростання – система управління економікою – управління інноваційним розвитком – проектно-орієнтоване управління – проектно-орієнтоване управління інноваційним розвитком – проектно-орієнтована інноваційна інфраструктура – проектний потенціал – проекти інноваційного розвитку, що дало змогу обґрунтовано пояснити залежність досягнення економічного зростання національної економіки та її підсистем від ефективності реалізації проектів інноваційного розвитку, а також розробити пропозиції щодо формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки України;

- типологія синергізму національної економіки, яка на відміну від існуючих підходів, деталізує рівні прояву синергії (проектів інноваційного розвитку, інновацій, проектного потенціалу, проектно-орієнтованих суб'єктів економіки, проектно-орієнтованих інноваційних кластерів, національної економіки), що дало змогу згрупувати синергетичні детермінанти проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки (виробничі, науково-технічні, проектні, маркетингові), розмежувати синергетичні ефекти проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки (ефект синергії проектів та інновацій, ефект синергії проектно-орієнтованих суб'єктів економіки, ефект синергії проектного потенціалу, ефект синергії проектно-орієнтованих інноваційних кластерів). Це загалом сприяє поглибленню аналітичної бази дослідження стану інноваційного розвитку України, встановленню відповідності критеріїв соціально-економічного розвитку, цілям і завданням державної стратегії інноваційного розвитку;

- понятійно-категоріальний апарат інноваційної теорії в частині уточнення змісту таких дефініцій: 1) *«інноваційний розвиток»* за рахунок використання проектно-методології та доповнення його розуміння новими сутнісними характеристиками; 2) *«проектний потенціал національної економіки»* як окремого самостійного елементу у складі інноваційного потенціалу, що є сукупністю певних ресурсів які використовуються при впровадженні та реалізації проектів, що базується на компетентності суб'єктів національної економіки в проектній сфері управління; 3) *«інноваційна інфраструктура»*, яку запропоновано розглядати як сукупності взаємопов'язаних і взаємодіючих проектно-орієнтованих суб'єктів економіки; 4) *проектно-орієнтований суб'єкт економіки* – це суб'єкт, який має банк інноваційних ідей та проектів, в якому акумулюються, накопичуються і зберігаються нові знання, задля здійснення інноваційної діяльності; 5) *проектно-орієнтований технологічний бізнес* – це якісна колаборація між освітою, наукою, державою, бізнесом, суспільством стосовно застосування результатів прикладної науки проектно-орієнтованими суб'єктами економіки. Це надало змогу посилити наукову обґрунтованість складових

механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки та конкретизувати стратегічні орієнтири його досягнення;

– діалектика змісту інноваційного розвитку в частині пізнання його перманентної незворотної природи, що дало підстави сформулювати авторське бачення сутності та змісту поняття *проєктно-орієнтоване управління інноваційним розвитком* як сукупність свідомих цілеспрямованих дій відповідних суб'єктів, що забезпечують процес послідовних трансформацій національної економіки, в умовах суворих обмежень за витратами, термінами і якістю. Це дає змогу розширити класифікацію інноваційного розвитку та встановлювати цілі інноваційного розвитку національної економіки на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу;

- науковий інструментарій проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, який, на відміну від наявних, спирається на світовий досвід та передбачає агрегацію вхідних та вихідних даних для трьох базових моделей (створення, поширення та використання) формування механізму управління інноваційним розвитком у межах відповідних національних інноваційних систем. Це створює передумови для підвищення ефективності механізму управління інноваційним розвитком, які для кожної моделі залежать від сприйняття інновацій та наявного інноваційного потенціалу. Це дає підстави визначення відмінних рис країн-лідерів інноваційного розвитку та на їх основі ідентифікувати конкурентні переваги, за якими визначається місце у світовій ієрархії національних економік для активізації впровадження проєктів інноваційного розвитку, використання моделі «поширення» та поступовий перехід у національній економіці на модель створення інновацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в доведенні основних положень, викладених у дисертації, до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій для вдосконалення проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком України.

Результати дисертаційної роботи знайшли своє практичне застосування в діяльності окремих установ, що підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема: Управлінням економічного розвитку міста Чернігівської міської ради (довідка № 14-01-25/131 від 18.10.2018 р.) при визначенні стратегічних альтернатив використання коштів при плануванні проєктів інноваційного розвитку міста; Департаментом економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації (довідка № 01.01-25/1545 від 15.05.2019 р.) при розробці Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року та Плану заходів з її реалізації на 2021-2023 роки; Управлінням стратегічного розвитку міста Чернігівської міської ради (довідка № 01-05/182 від 16.05.2018 р.) при підготовці Стратегії розвитку міста Чернігова до 2020 року, та впровадженні проєктів розвитку міста Чернігова як важливого напрямку реалізації державної інноваційної політики України на місцевому рівні; КС «Освіта» Київського національного університету імені Тараса Шевченка в процесі розроблення прикладних рекомендацій для впровадження в діяльність установи проєктно-орієнтованого управління економічним розвитком (довідка № 22/03/19-1 від 22.03.2019 р.); ТОВ «Фоззі Рітейл» у процесі вдосконалення підходів до управління проєктами розвитку бізнесу (довідка № 15/06/19-2 від 15.06.2019 р.).

Теоретичні результати дисертації використані Чернігівським національним технологічним університетом у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Операційний менеджмент», «Управління проєктами» (довідка № 202/08-924 від 12.02.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові положення, висновки й рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї та положення, які є результатом роботи здобувача. Авторський внесок у працях, опублікованих у співавторстві, конкретизовано в списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися на 22 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах, серед яких: «Імперативи розвитку України в умовах глобалізації» (м. Чернігів, 2011 р.); «Актуальні проблеми імплементації інноваційно-орієнтованої моделі розвитку національної економіки, ЧДЕУ» (м. Чернігів, 2012 р.); «Імперативи розвитку суспільно-економічних систем в умовах глобалізації» (м. Чернігів, 2013 р.); «Фінансово-економічна стратегія розвитку в умовах євроінтеграційних процесів: аспекти сталості та безпеки» (м. Чернігів, 2014 р.); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості» (м. Львів, 2015 р.); «Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: Компетентне управління проектами розвитку в умовах нестабільного оточення» (м. Київ, 2015 р.); «Управління проектами у розвитку суспільства». Тема: Проекти в умовах глобальних загроз, ризиків і викликів» (м. Київ, 2016 р.); «Управління проектами у розвитку суспільства». Тема: Розвиток компетенцій проектного управління в умовах кризи» (м. Київ, 2017 р.); «Управління проектами у розвитку суспільства». Тема: Управління проектами в умовах переходу до поведінкової економіки» (м. Київ, 2018 р.); «Актуальні питання економіки, фінансів, менеджменту та права в сучасних умовах» (м. Полтава, 2018 р.); «Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні» (м. Полтава, 2018 р.); «Перспективні напрямки розвитку економіки, обліку, управління та права: теорія і практика» (м. Полтава, 2018 р.); «Управління проектами: проектний підхід в сучасному менеджменті» (м. Одеса, 2018 р.); «Економіка, фінанси, облік та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації» (м. Полтава, 2019 р.); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури» (м. Львів, 2019 р.); «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір» (м. Одеса, 2019 р.); «Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: «Управління проектами в умовах очікування глобальних змін»» (м. Київ, 2019 р.); International Scientific Conference «From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area» (Латвія, м. Рига, 2019 р.); Internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz «Die Relevanz und die Neuheit der modernen wissenschaftlichen Studien» (Австрія, м. Відень, 2019 р.); «Сучасна парадигма публічного управління» (м. Львів, 2019 р.); «Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки» (м. Запоріжжя, 2019 р.); «Інноваційний потенціал: держава, кластер, підприємство» (Португалія, м. Лісабон, 2019 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 62 наукових працях загальним обсягом 108,91 друк. арк. (особисто автору належить 100,68 друк. арк.), з них: 2 одноосібні монографії обсягом 24,57 друк. арк.; 1 монографія під загальною редакцією автора (особисто автору належить 0,5 друк. арк.); 8 розділів у колективних монографіях (особисто автору належить 6,25 друк. арк.); 2 навчальні посібники (особисто автору належить 45,69 друк. арк.); 20 статей у наукових фахових виданнях України (особисто автору належить 10,01 друк. арк.), з

них 12 статей у фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних (особисто автору належить 7,1 друк. арк.); 4 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав (особисто автору належить 1,6 друк. арк.); 25 наукових робіт в інших виданнях і за матеріалами конференцій та круглих столів (особисто автору належить 4,96 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (у першому розділі – 151 найменування, у другому – 144 найменувань, у третьому – 70 найменувань, у четвертому – 72 найменування, у п'ятому – 65 найменувань), додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 593 сторінок. Робота містить 31 таблицю та 59 рисунків, список використаних джерел розміщено на 49 сторінках, 15 додатків – на 67 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі – **«Теоретико-методичні основи проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки»** – наведено наукові підходи до розуміння змісту основних понять та категорій предметного поля дослідження, розкрито специфічні риси та особливості функціонування проектно-орієнтованих суб'єктів економіки як драйверів інноваційного розвитку національної економіки; сформовано концептуальний базис розбудови механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Встановлено, що у світовому масштабі зростає пріоритетність у розвитку наукомістких, високотехнологічних, обробних і інфраструктурних галузей, з мінімальним негативним впливом на навколишнє середовище. За прогнозами WEF 2020 промислові політики світових лідерів формуватимуться з огляду на прагнення до технологічних переваг, що приведе до скорочення торговельних преференцій на придбання української продукції на світових ринках. Зазначене дало підстави визнати важливість посилення уваги до забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, виробництва конкурентоспроможної за якістю і ціною високотехнологічної продукції.

Критичне осмислення засадничих основ теорії інноваційного розвитку дозволило сформулювати авторську позицію щодо трактування змісту низки основних понять, розкриття семантики та логічних зв'язків між ними, що сприяло формуванню наукового підґрунтя для застосування проектно-орієнтованого підходу до управління інноваційним розвитком національного господарства задля скорочення технологічного відставання України від високорозвинених країн та необхідності її інтеграції у світовий інноваційний простір (рис. 1).

Аргументовано, що досягнення цілей інноваційного розвитку потребує наявності якісної проектно-орієнтованої інноваційної інфраструктури. У дисертації її запропоновано розглядати як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих проектно-орієнтованих суб'єктів економіки, призначення яких – стати ключовими драйверами забезпечення її інноваційного розвитку та одним з основних елементів механізму управління, підвищуючи ефективність колаборації між освітою, наукою, державою, бізнесом та суспільством.

Рис. 1. Семантична архітектура проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки

Джерело: розроблено автором.

Відзначено, що проектно-орієнтований суб'єкт економіки є основним рушієм її розвитку і своєю діяльністю дає змогу перейти від окремих проектів інноваційного розвитку до проектно-орієнтованої економіки, формуючи банк інноваційних ідей та

проектів, в якому акумулюються, накопичуються і зберігаються нові знання, що використовуються для забезпечення неперервності перебігу інноваційних процесів із використанням методології проектного менеджменту.

Виявлено, що підходи до управління інноваційними процесами постійно змінюються та розвиваються внаслідок динамізму зовнішнього оточення країн. Акцентовано, що сучасний механізм управління інноваційним розвитком у національній економіці переважно орієнтований на досягнення короткострокових тактичних цілей розвитку економіки, що призводить не тільки до не дотримання строків реалізації цільових програм розвитку, неефективного використання обмежених ресурсів, не виконання вимог щодо якості, але й до неотримання запланованих від реалізації програм результатів для розвитку національного господарства. Компаративний аналіз основних підходів до механізму управління інноваційним розвитком, дав підстави визнати доцільність застосування проектно-орієнтованого управління до інноваційних процесів, який в умовах посилення глобальної конкуренції та ресурсних обмежень дозволяє перейти від окремих проектів суб'єктів господарювання до реалізації проектів інноваційного розвитку на рівні національного господарства. У цьому контексті особливого значення набуває розроблення концептуальних засад проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Акцентовано, що основою такого управління є поширення проектно-орієнтованого підходу на управління макроекономічними процесами, що передбачає реалізацію комплексу заходів організаційно-правового, економічного, науково-технічного, освітнього, інноваційного, соціального характеру.

Автором акцентовано, що досягнення цілей інноваційного розвитку зумовлює необхідність розроблення відповідного механізму управління, який має чітку будову та реалізується на засадах проектно-орієнтованого підходу, вміщує нормативно-політичні, організаційні, економічні та інформаційні методи, принципи його формування і реалізації, суб'єкти та об'єкти, елементи його забезпечення (рис. 2).

Функціонування такого механізму дасть змогу зміцнити національні конкурентні переваги основних секторів економіки на світових ринках, забезпечить оновлення матеріально-технічної бази освітньо-науково-виробничого комплексу, сприятиме зростанню конкурентоспроможності національної економіки та інтеграції економіки України у світовий інноваційний простір.

У другому розділі – **«Методологічне забезпечення формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки»** – узагальнені вихідні методологічні підходи та принципи дослідження управління інноваційним розвитком національної економіки; розвинуто методологічні положення проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки; поглиблені теоретико-методологічні засади визначення синергетичних детермінант забезпечення інноваційного розвитку національної економіки з позиції проектно-орієнтованого підходу.

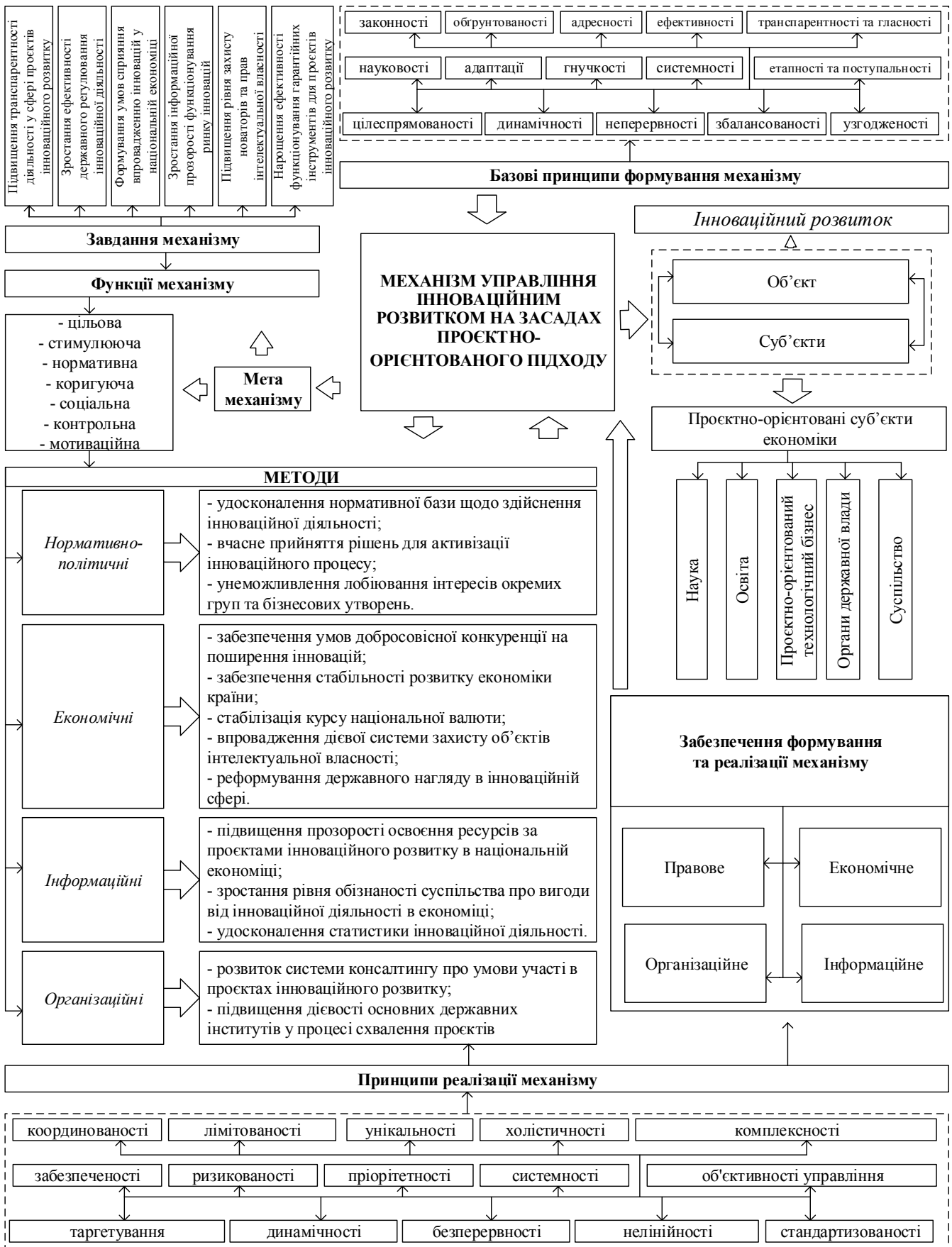

Рис. 2. Теоретична концептуалізація механізму управління інноваційним розвитком на засадах проєктно-орієнтованого підходу

Джерело: розроблено автором.

У роботі на основі узагальнення системного, функціонального, процесного, ситуаційного, інституційного та синергетичного підходів до пізнання природи інноваційного розвитку національної економіки сформовано теоретико-методологічний базис дослідження механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, що містить три ключові блоки (рис. 3).

Поєднання проектного та синергетичного підходів як методологічної основи дослідження дало змогу ідентифікувати та виокремити ключові принципи проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, деталізувати рівні прояву синергії та на цій основі поглибити типологію синергізму національної економіки, а також визначити синергетичні детермінанти забезпечення її інноваційного розвитку з позиції проектно-орієнтованого підходу. Дисертантом аргументовано доцільність введення принципу двоконтурного управління. Він передбачає рекомбінацію принципів механізму управління для двох взаємопов'язаних складових його функціонування окремо: для формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком та його реалізації, з огляду на досягнення цілей проектів інноваційного розвитку. Це сприяло розмежуванню принципів на дві групи: формування механізму (законності, обґрунтованості, адресності, ефективності, транспарентності та гласності, науковості, адаптації, гнучкості, системності, етапності та поступальності, цілеспрямованості, динамічності, неперервності, збалансованості, узгодженості) та його реалізації (координованості, лімітованості, унікальності, холістичності, комплексності, забезпеченості, ризикованості, пріоритетності, системності, об'єктивності управління, таргетування, динамічності, безперервності, нелінійності, стандартизованості).

У дисертації запропонована модель концептуалізації проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, яка репрезентує семантику базового понятійного апарату, об'єктивні взаємозв'язки між ключовими елементами, умови та механізм забезпечення такого управління з урахуванням параметрів їх взаємовпливу.

У дисертаційній роботі проектно-орієнтоване управління інноваційним розвитком національної економіки формалізовано за допомогою таких математичних залежностей:

$$PONE_r = \langle InI, MID, E, St, S, POTB, I, IS, R \rangle, \quad (1)$$

$$MID = \langle MPM, RP, InsS \rangle, \quad (2)$$

де: $PONE_r$ – результат функціонування проектно-орієнтованої національної економіки; InI – проектно-орієнтована інноваційна інфраструктура; MID – механізм проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком; MPM – методологія проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком; RP – ресурсне забезпечення проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком; $InsS$ – інституційне забезпечення проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком; E – освіта та наука; St – держава; S – суспільство; $POTB$ – проектно-орієнтований технологічний бізнес; I – інформаційні потоки; IS – інформаційна система; R – вимоги до економічної системи.

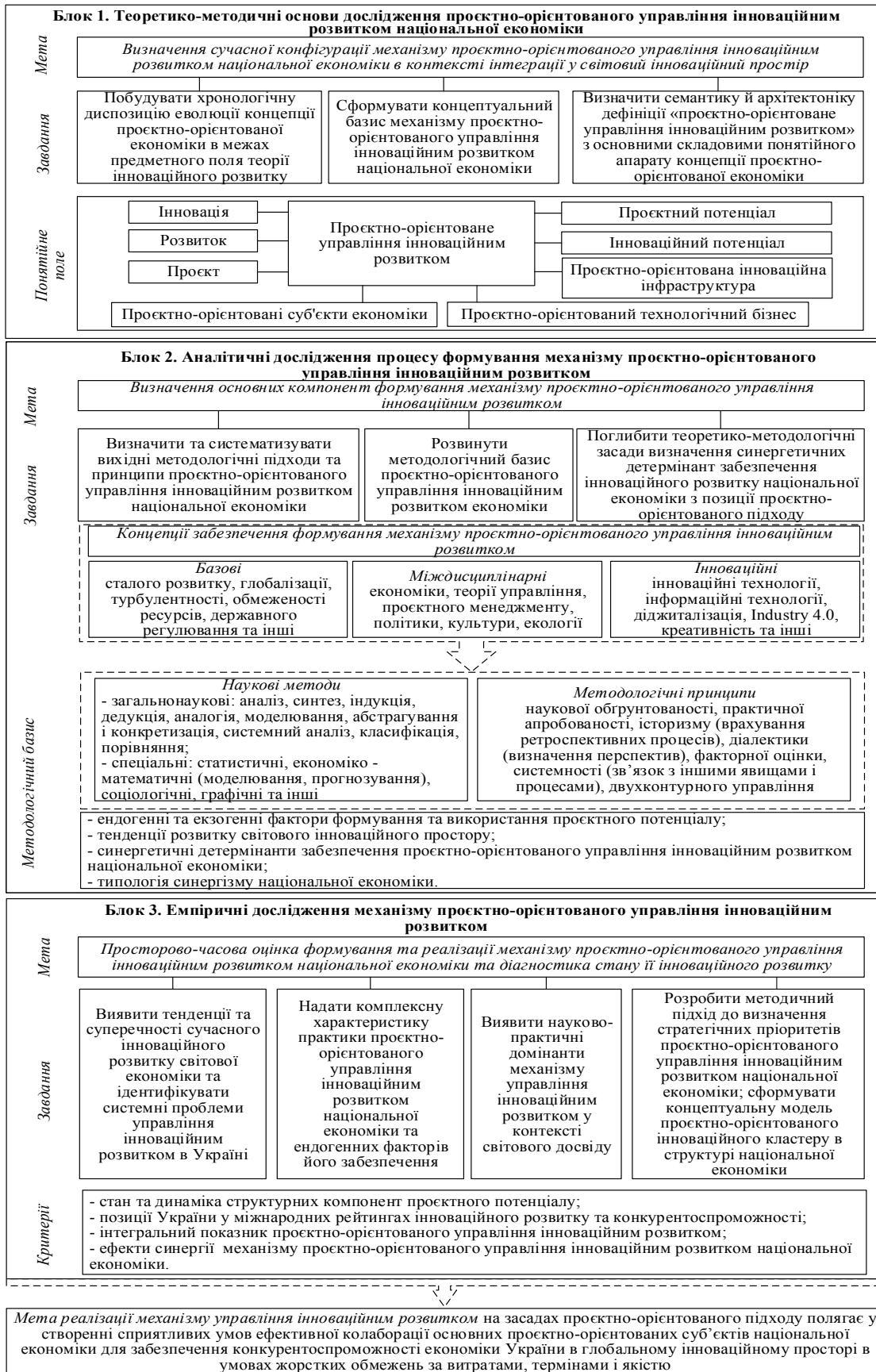

Рис. 3. Методологічна схема дослідження формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки
 Джерело: розроблено автором.

Доведено, що механізм управління інноваційним розвитком національної економіки на засадах проєктно-орієнтованого підходу повнішою мірою відображає сукупність методологічних засад управління інноваційним розвитком національної економіки загалом.

Акцентовано, що виконання своїх основних функцій проєктно-орієнтованими суб'єктами економіки в забезпеченні інноваційного розвитку можливі лише за умови формування та реалізації належного проєктного потенціалу, який виокремлений окремим видом у складі інноваційного потенціалу та характеризує сукупність наявних у країні інтелектуальних, науково-технологічних, виробничих ресурсів з орієнтацією на проєктно-орієнтоване управління з відповідним інфраструктурним забезпеченням.

Враховуючи, що економіка як складна система, якій притаманні характеристики самоорганізації та відкритості є дисипативною структурою, здатною відтворювати свої дії та подальший шлях розвитку на основі проєктного потенціалу, для реалізації якого потрібні певні ресурси, умови, резерви, можливості, створені регуляторними діями або природно у роботі обґрунтована типологія її синергізму, яка розкриває рівні прояву синергії. Це дало змогу згрупувати синергетичні детермінанти проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки за основними складовими функціональної підсистеми інноваційного потенціалу: виробнича, науково-технічна, проєктна, маркетингова. Також, визначені основні критерії, які найбільшою мірою впливають на кожну групу детермінант (табл. 1).

Таблиця 1

Синергетичні детермінанти проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком

Детермінанти	Критерії	Характер прояву/впливу та порогове значення
1	2	3
Виробнича (операційна синергія, розширення номенклатури продукції)	Ступінь зносу основних засобів промисловості, %	моральне та фізичне старіння матеріально-технічної бази виробництва і зниження здатності вітчизняних підприємств випускати конкурентоспроможну продукцію (менше 35 %)
	Демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне, %	навантаження на суспільство непродуктивним (населення непрацездатного віку) населенням (не більше 60 %)
	Рівень безробіття за методологією МОП, %	зміна структури економіки, внаслідок циклічності розвитку економіки, зниження соціальної напруги в суспільстві (не більше 10 %)
	Енергоємність ВВП, кг умовного палива/гривень	екстенсивність розвитку економіки (не більше 0,2–0,5 %)
	Частка імпорту у внутрішньому споживанні країни, %	імпортозалежність країни (не більше 30 %)
Науково-технічна (функціональна синергія, формування стратегічних переваг)	Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	Зміцнення науково-технічного потенціалу та посилення впливу науки на економічний розвиток, кумулятивний ефект продукування нових знань
	Обсяг витрат на наукові та науково-технічні роботи за рахунок держбюджету, % до ВВП	фінансова спроможність продукування нових знань
	Чисельність спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи, до чисельності зайнятого населення (на 1 т. ос.)	кадрова спроможність продукування нових знань, зміцнення наукового потенціалу (не менше 9 осіб)

Закінчення табл. 1

1	2	3
	Обсяг видатків державного бюджету на науку, % до ВВП	фінансова спроможність продукування нових знань (не менше 1,7–2,0 %)
	Обсяг видатків зведеного бюджету на освіту, % до ВВП	фінансова спроможність поширення нових знань (не менше 8,3 %)
Проектна (функціональна синергія, формування стратегічних переваг)	Частка підприємств, що впроваджують інновації, в загальній кількості промислових підприємств, %	забезпечення цілісності науково-технічного, промислового та інноваційного потенціалу (не менше 50 %)
	Кількість інноваційно активних промислових підприємств у % до загальної кількості промислових підприємств	інноваційна активність у промисловості
	Витрати на інновації у % до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)	наращення інноваційного потенціалу та зниження технологічне відставання промислового виробництва
	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, од.	внутрішній попит на інноваційну продукцію
	Кількість упроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг), од.	внутрішній попит на інноваційну продукцію
Маркетингова (торговельний синергізм)	Обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг), у % до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)	попит на інноваційну продукцію
	Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, %	попит на інноваційну продукцію (не менше 5 %)
	Отримані охоронні документи (винаходи, корисні моделі, промислові зразки), од.	Технологічне зближення економіки з розвиненими країнами
	Міжнародна реєстрація об'єктів промислової власності, од	Технологічне зближення економіки з розвиненими країнами, технологічна спроможність інтегрування у глобальний інноваційний простір

Джерело: розроблено автором.

У третьому розділі – **«Праксеологічний вимір проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки»** – виявлено тенденції сучасного інноваційного розвитку світової економіки та ідентифіковано системні проблеми управління інноваційним розвитком в Україні; надано комплексну характеристику практики проектно-орієнтованого управління та ендогенних факторів його забезпечення; проведено економічне оцінювання розвитку проектно-орієнтованого технологічного бізнесу.

Загальний рівень фінансування науки у більшості розвинених країн вважається однією з ключових характеристик її високого рівня інноваційного розвитку. Зазначено, що базові параметри основних показників інноваційного розвитку у Європейському Союзі встановлюються згідно із Лісабонською стратегією. Зокрема цим документом визначено, що необхідний рівень мінімальних валових витрат на наукові дослідження і розробки (Research and Development – R&D) повинен становити не менше 3 % від ВВП країни ЄС. Середній рівень витрат на R&D у

розрахунку на одного громадянина країни в ЄС становить 473 євро. Аналіз даних щодо індексу конкурентоспроможності та рівня витрат на науку засвідчив, що лідери конкурентоспроможності є лідерами серед країн за показником витрат на R&D на одного мешканця (Данії – 1332 євро, Австрії – 959 євро й Німеччини – 846 євро). Значні обсяги витрат на одного мешканця характерні і для інших країн ЄС (Польща – 68 євро, Словенія – 373 євро, Литва – 64 євро, Росії – 90 євро, Іспанія – 332 євро). В Україні значення цього показник не перевищує 19 євро. Питомі витрати на наукові дослідження в розрахунку на одного науковця в Латвії втричі вищі українського показника, у 5 разів – у Польщі, в 11 – в Іспанії, у 34 – в Австрії, понад 25 – у Швеції. Середньомісячна зарплата у сфері досліджень і розробок в Україні значно нижче від оплати наукової праці в країнах ЄС. Результати аналізу дали змогу обґрунтувати висновок про значне відставання України від країн ЄС, що потребує адаптації внутрішніх умов інноваційного розвитку України до вимог ЄС та розробки заходів, орієнтованих на інноваційне зближення рівня інноваційного розвитку України з рівнями провідних країн світу.

Комплексне дослідження основних індикаторів інноваційного розвитку економіки України за період 2000–2018 рр. (табл. 2) дозволило виявити низку тенденцій: зростання частки імпорту у внутрішньому споживанні країни з 39,6 до 70,2 %, суттєве щорічне зниження наукоємності ВВП з 10,12 до 0,47 %, видатків на науку – з 1,0 до 0,4 % від ВВП, інновації – з 0,83 до 0,4 % від загального обсягу реалізованих товарів та послуг, скорочення частки обсягу реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств з 9,4 до 0,8 % загального обсягу реалізованих товарів та послуг, зниження кількості інноваційно активних підприємств у промисловості з 18 до 16,4 %, зниження кількості отриманих охоронних документів з 7224 до 4047 одиниць.

Проведений аналіз розвитку стану інноваційної інфраструктури в регіональному розрізі України у 2008–2018 рр. показує, що серед лідерів виділяються Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Київська, Львівська, Харківська області; за видами діяльності переважають – виробництво коксу, продуктів нафтопереробки, фармацевтичних препаратів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції. Виявлено, що більшість вітчизняних підприємств виробляють та реалізують інноваційну продукцію, яка є новою лише для них, що засвідчує низький рівень взаємозв'язків між бізнесом та суб'єктами інноваційної інфраструктури.

За результатами дослідження інноваційного розвитку в Україні встановлено, що динамізм його функціональних елементів детермінує низку нових тенденцій. Серед них: поглиблення диспропорційності інноваційного розвитку за основними секторами економіки; зростання регіональної та зменшення секторальної неоднорідності реалізації інноваційних процесів; поглиблення відірваності між освітою, наукою та бізнесом. Крім того, виявлено такі закономірності сучасного інноваційного розвитку України: вплив таких проявів державного управління, як корупція, політична та економічна нестабільність, негативно позначаються на ефективності розвитку структурних елементів національної економіки; зростання обсягів фінансування інноваційних процесів у їх номінальному вимірі не призводять до підвищення результативності інноваційних процесів; інноваційна продукція здебільшого є новою лише для підприємств, які її виробляють, та не є принципово новою для ринку.

Синергетичні детермінанти проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком України 2000–2018 рр.

Показник	Рік						
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
ВВП, у фактичних цінах, млн грн	176128	457325	1079346	1988544	2385367	2983882	3558706
<i>Виробнича (операційна синергія, розширення номенклатури продукції)</i>							
Ступінь зносу основних засобів промисловості, %	43,7	49,0	74,9	60,1	58,1	55,1	60,6
Демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне, на 1 тис. осіб	455,00	442	419	452	462	470	475
Рівень безробіття за методологією МОП, у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	12,4	7,8	8,9	9,5	9,7	9,9	9,1
Енергоємність ВВП, кг умовного палива/дол. США	0,836	0,518	0,39	0,320	0,318	0,267	0,269
Частка імпорту у внутрішньому споживанні країни, %	39,6	31,5	37,8	47,3	47,5	52,9	70,2
<i>Науково-технічна (функціональна синергія, формування стратегічних переваг)</i>							
Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %	1,12	1,05	0,91	0,63	0,48	0,45	0,47
Обсяг витрат на наукові та науково-технічні роботи за рахунок держбюджету, % до ВВП	0,35	0,37	0,34	0,20	0,16	0,16	0,17
Чисельність спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи, до чисельності зайнятого населення (на 1 тис. осіб)	6,0	5,1	4,4	3,9	3,9	3,7	3,5
Обсяг видатків на науку, % до ВВП	1,0	1,0	0,8	0,6	0,5	0,4	0,4
Обсяг видатків на освіту, % до ВВП	4,2	6,1	6,4	5,3	5,0	5,4	5,1
<i>Проєктна (функціональна синергія, формування стратегічних переваг)</i>							
Частка підприємств, що впроваджують інновації, у загальній кількості промислових підприємств, %	14,8	8,2	11,5	15,2	16,6	14,3	15,6
Кількість інноваційно активних промислових підприємств у % до загальної кількості промислових підприємств	18,00	11,90	13,80	17,30	18,90	16,20	16,40
Витрати на інновації у % до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)	0,83	1,04	0,77	0,78	1,08	0,35	0,40
Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, од.	1403	1808	2043	1217	3489	1831	2002
Кількість упроваджених видів інноваційної продукції (товарів, послуг), од.	15323	3152	2408	3136	4139	2387	3843
<i>Маркетингова (торговельний синергізм)</i>							
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств, %	9,4	6,5	3,8	1,4	0,9	0,7	0,8
Отримані охоронні документи, од.	7224	5592	5312	4497	4095	4047	3928
Міжнародна реєстрація об'єктів промислової власності, од.	66	146	484	622	623	565	506

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України.

Обґрунтовано, що зазначені тенденції та закономірності зумовлюють виділення стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку України на засадах проектно-орієнтованого управління.

Аргументовано, що вказані тенденції зумовлені низькою ефективністю економіки, слабкою конкурентоспроможністю національної економіки, що засвідчує неінноваційні напрями використання обмежених ресурсів в економіці України та провокує нездатність адекватно реагувати на зовнішні виклики (зокрема, зумовлені поглибленням глобалізаційних процесів) через подальше руйнування фундаментальних основ економічного зростання та орієнтацію на короткочасні кон'юнктурні чинники.

У дисертації виявлено просторову неоднорідність інноваційних витрат та рівня їх концентрації із використанням індексу Херфіндаля-Хіршмана (ННІ) як з погляду міжрегіональної диференціації інноваційної активності, так і з урахуванням видів економічної діяльності. Відповідно до результатів розрахунків за 2005–2018 рр. функціональними зонами зосередження економічних інтересів бізнесу та наявності відповідних активів виявилися чотири регіони України, в яких було сконцентровано понад 40 % загального обсягу інноваційних витрат, а саме: у м. Київ, Харківській, Дніпропетровській та Київській областях. Концентрація інноваційних витрат за видами економічної діяльності за значенням показника ННІ упродовж 2005-2018 рр. перевищувала 1000 %, а у 2018 р. – 1800 %, що дало змогу обґрунтувати висновок про значну концентрацію інноваційної активності в обмеженій кількості видів економічної діяльності, а саме: видобувній промисловості, будівництві, торгівлі та фінансовій діяльності.

Доведено, що потужним імпульсом для інноваційних перетворень в українській економіці виступає активізація проектно-орієнтованого технологічного бізнесу.

З одного боку, це твердження зумовлене тим, що проектно-орієнтованих суб'єктів економіки як носіїв попиту на результати проектів інноваційного розвитку в умовах загострення конкуренції за ринки збуту мають бути зацікавлені у використанні інновацій. З іншого боку, застосування нових технологій, технологічне оновлення виробництва та продукції обмежується наявними ресурсними можливостями цих суб'єктів, що залежать від ефективності їхньої поточної діяльності та збуту, а також очікуваннями щодо їх покращання в перспективі.

У четвертому розділі – **«Науково-практичні доміанти механізму управління інноваційним розвитком у контексті світового досвіду»** – проведено порівняльний аналіз ефективності механізмів управління інноваційним розвитком країн із динамічною економікою, розкрито концепцію коінтеграції в дослідженнях інноваційного розвитку країн із наздоганяючим типом національної економіки та здійснено адаптацію міжнародного досвіду проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком до умов вітчизняної економіки.

У роботі проаналізовано ефективність механізмів управління інноваційним розвитком країн-лідерів та країн з економікою, що активно розвивається, з використанням методології Data Envelopment Analysis (DEA). Застосування методології дало змогу використати різні вхідні та вихідні дані. Як еталон застосовуються найбільш ефективні суб'єкти прийняття рішень. Ефективність

вимірюється за шкалою від 0 до 1 (табл. 3), використовуючи показники ДіР, які можуть бути кількісними або якісними.

Таблиця 3

Оцінка ефективності механізмів управління інноваційним розвитком країн за методом DEA

Країна	Індекс відносної ефективності МУР		
	загальна модель	модель створення	модель дифузії
1	2	3	4
Швейцарія	1	1	1
Японія	1	1	1
Індія	1	1	1
Чилі	1	1	1
Китай	1	1	0,958
Республіка Корея	1	1	0,944
Люксембург	1	0,83	1
ПАР	1	0,806	1
Великобританія	1	0,526	1
Нова Зеландія	1	0,589	1
США	0,98	0,644	1
Ісландія	0,95	0,485	1
Швеція	0,94	0,593	1
Норвегія	0,938	0,525	1
Ізраїль	0,935	0,344	1
Туреччина	0,932	0,419	1
Португалія	0,919	0,418	1
Німеччина	0,904	0,626	0,976
Фінляндія	0,903	0,538	1
Нідерланди	0,898	0,676	1
Данія	0,89	0,547	0,969
Ірландія	0,889	0,405	1
Австрія	0,889	0,541	0,983
Бельгія	0,874	0,53	1
Бразилія	0,873	0,449	1
Мексика	0,868	0,374	1
Естонія	0,865	0,365	1
Австралія	0,861	0,618	1
Франція	0,857	0,491	1
Словаччина	0,842	0,361	1
Канада	0,842	0,51	0,989
Чехія	0,812	0,364	1
Іспанія	0,811	0,567	1
Греція	0,796	0,637	1
Угорщина	0,786	0,314	1
Словенія	0,755	0,648	1
Польща	0,739	0,51	0,99
Італія	0,727	1	1
Російська Федерація	0,708	0,258	0,938

Джерело: побудовано автором.

Для оцінки ефективності механізмів управління інноваційним розвитком були агреговані вхідні та вихідні дані для трьох базових моделей, що оцінюють

особливості процесів створення (здатність генерувати нові знання або покращувати вже наявні), дифузії (здатність поширювати інновації по каналах передачі відмінних від ринкових) та використання (результат імплементації в соціально-економічне життя суспільства) реалізації механізму управління інноваційним розвитком у межах відповідних національних інноваційних систем.

Визначено, що передумови ефективності для кожної моделі залежать від сприйняття інновацій та наявного проєктного потенціалу у відповідній країні. Обґрунтовано, що визначення відмінних рис країн-лідерів інноваційного розвитку дає змогу ідентифікувати конкурентні переваги, за якими визначається місце у світовій ієрархії національних економік для активізації впровадження проєктів інноваційного розвитку. Аргументовано використання в національній економіці моделі поширення та поступовий перехід на модель створення інновацій.

Встановлено, що активного проєктно-орієнтованого підходу дотримується більшість розвинених країн з метою активізації інноваційного розвитку національних економік. Акцентовано, що розроблюючи та інкорпоруєчи механізм проєктно-орієнтованого управління, доцільно враховувати успішний досвід зарубіжних країн із високоефективними інноваційними системами – Швейцарію, Швецію, Великобританію, США та Фінляндії. Відзначено, що інноваційний розвиток у країні реалізується переважно на регіональному рівні у вигляді окремих інноваційних проєктів, шляхом створення агентств економічного розвитку, які забезпечують надання інноваційно активним підприємствам на території цього регіону фінансової та податкової підтримки.

Систематизовано заходи, які забезпечують адаптивність механізму проєктно-орієнтованого управління з метою інтеграційного зближення рівня інноваційного розвитку та рівня розвитку передових технологічних лідерів. До основних із них віднесені такі: організаційного спрямування (встановлення пріоритетів інноваційного розвитку, створення умов для збереження, розвитку і використання інноваційного потенціалу, забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, у розвитку інноваційної діяльності на основі взаємодії «прикладна наука + проєктно-орієнтований суб'єкт економіки = проєктно-орієнтований технологічний бізнес»), підтримка міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок, інформаційного забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності, підготовки кадрів у сфері інноваційної діяльності), інституційного характеру (формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності з урахуванням законодавчої практики провідних країн світу, сприяння розвитку інноваційної інфраструктури), фінансово-економічні (диверсифікація джерел фінансування, фінансова підтримка, субсидювання, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності, преференції та пільги).

З урахуванням світового досвіду застосування проєктно-орієнтованого підходу в управлінні інноваційним розвитком у роботі запропоновано теоретичний контур такого управління, що являє собою сукупність взаємопов'язаних груп процесів: процеси ініціації, процеси планування, процеси виконання, процеси завершення, процеси моніторингу та контролю і ґрунтується на принципах системності,

інтегрованості, збалансованості, декомпозиції, динамічності, нелінійності й компетентності (рис. 4).

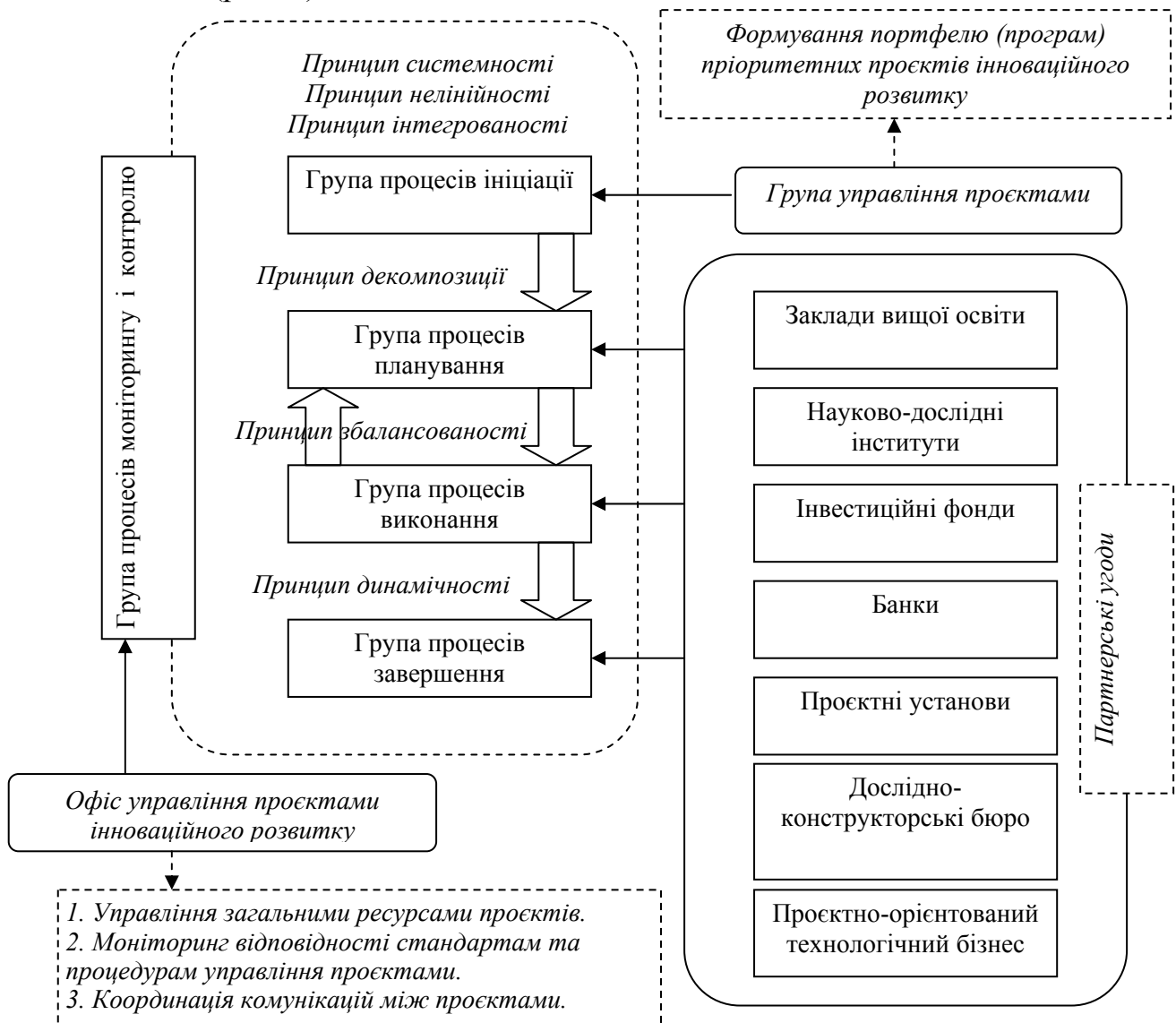

Рис. 4. Теоретичний контур проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком у контексті світового досвіду

Джерело: розроблено автором.

Для практичної реалізації управління проектами запропоновано формувати тимчасові спеціальні колегіальні органи на державному або регіональному рівні (група управління проектами) залежно від сфери реалізації проекту інноваційного розвитку. Функціонально на групу управління проектами покладається аналіз потенційних можливостей регіону або країни загалом та пріоритетних напрямів розвитку, формування портфелю проектів інноваційного розвитку регіонального (загальнодержавного) рівня управління та контроль за їх виконанням.

У п'ятому розділі – «**Стратегічні імперативи формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки**» – розроблено методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів формування механізму проектно-орієнтованого управління

інноваційним розвитком національної економіки; обґрунтовано стратегічні орієнтири формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки України; розроблено пропозиції щодо інституційного та організаційного забезпечення формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

У дисертаційній роботі розроблено методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки та механізму його формування, що передбачає комбінування статистичного, експертного, індексного методів аналізу, за головними складовими синергетичних детермінант (виробнича, науково-технічна, проектна, маркетингова) таким розвитком. Алгоритмізація методичного підходу передбачає послідовне здійснення семи основних етапів (рис. 5).

Ґрунтуючись на положенні, що інноваційний розвиток національної економіки детермінується значною кількістю критеріїв, у роботі запропоновано визначення загального інтегрального показника проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки ($I_{\text{ПОВІР}}$). Для розрахунку інтегрального показника використано багатокритеріальне рейтингове оцінювання синергетичних детермінант шляхом формування синтезуючої функції з використанням лінійної адитивної згортки (метод сум) за такою формалізованою залежністю (3):

$$I_{\text{ПОВІР}} = \sum_{i=1}^n (\tilde{K}_i \times w_i), I_{\text{ПОВІР}} \geq 0, i = 1, \dots, n \quad (3)$$

де: \tilde{K}_i – нормалізований i -тий критерій синергетичних детермінант; w_i – ваговий коефіцієнт i -го критерію, визначається за методом аналізу ієрархій Т. Сааті (сума всіх вагових коефіцієнтів = 1); n – загальна кількість критеріїв. Варіативність значення $I_{\text{ПОВІР}}$ обумовлена діапазоном від 0 до 1. При цьому найкраще значення показника відповідає одиниці, а найгірше – нулю.

У роботі запропоновано три сценарії формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком залежно від значення цього індексу: проактивний (безперервне вивчення факторів зовнішнього середовища, що постійно змінюються, передбачення подій, ініціація змін спрямованих на запобігання загрозам та досягнення мети проектів); нейтральний (забезпечує утримання вихідних параметрів проекту без суттєвих змін); реактивний (пов'язаний із необхідністю реагувати на критичну ситуацію або проблему, що виникла в процесі управління проектом інноваційного розвитку) (рис. 6).

Обґрунтовано, що варіант формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки ґрунтується на рекомбінації інструментів забезпечення інноваційного розвитку з позиції проектно-орієнтованого підходу (стратегій): проникнення, підтримки, підкріплення і підсилення. Основу стратегії проникнення складає прагнення вийти на нові ринки або суттєво посилити свої позиції на глобальному ринку відповідно до вимог світового інноваційного простору.

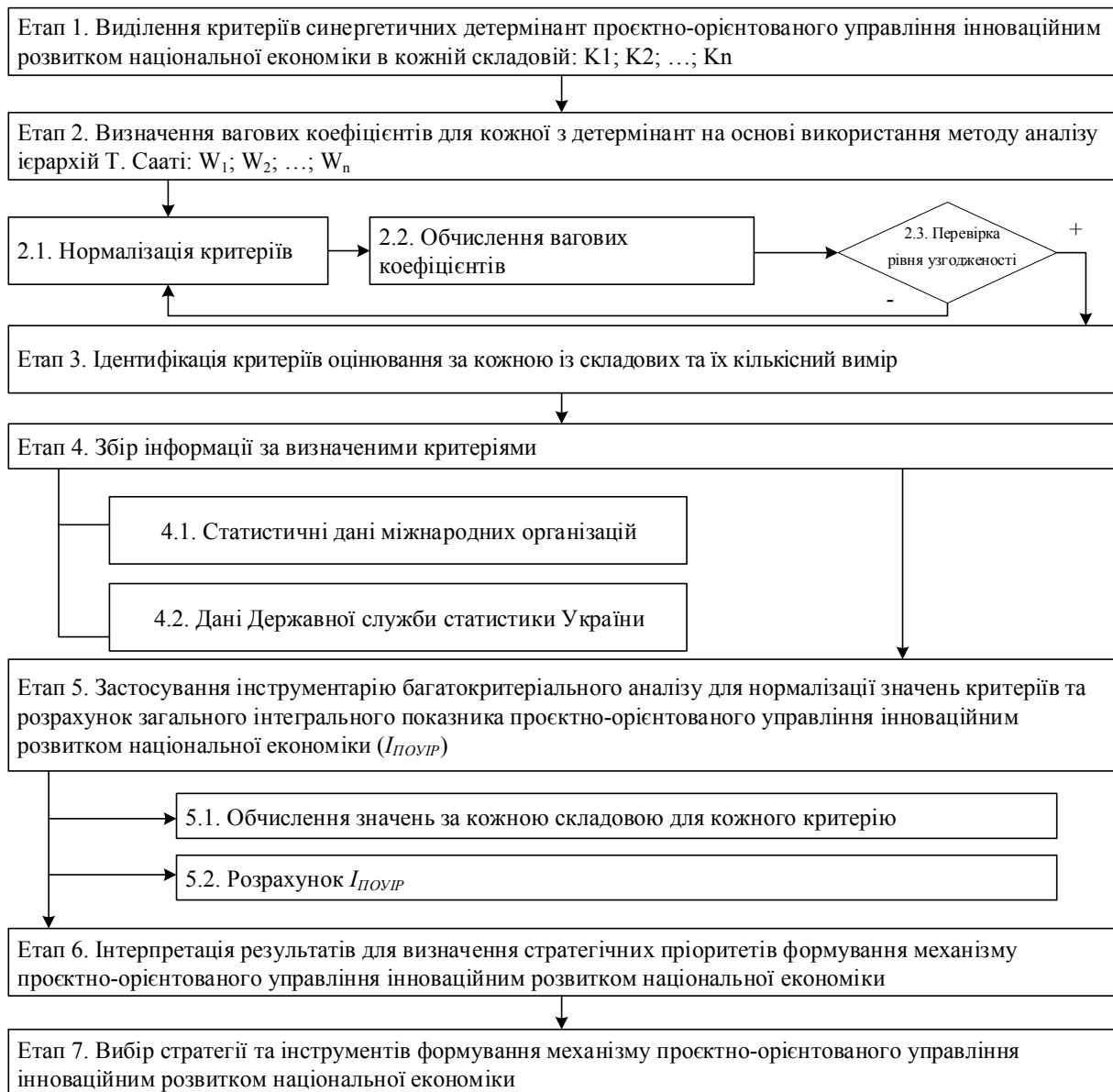

Рис. 5. Алгоритмізація методичного підходу до визначення стратегічних пріоритетів проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки та механізму його формування

Джерело: розроблено автором.

Стратегія підтримки орієнтована на збереження стану елементів функціональної підсистеми інноваційного потенціалу з урахуванням виявлених синергетичних детермінант. Характерною ознакою стратегії підкріплення є стримування подальшого руйнування складових функціональної підсистеми інноваційного потенціалу за рахунок посилення позитивного впливу синергетичних детермінант. У процесі реалізації стратегії підсилення забезпечується нарощення елементного складу функціональної підсистеми інноваційного потенціалу.

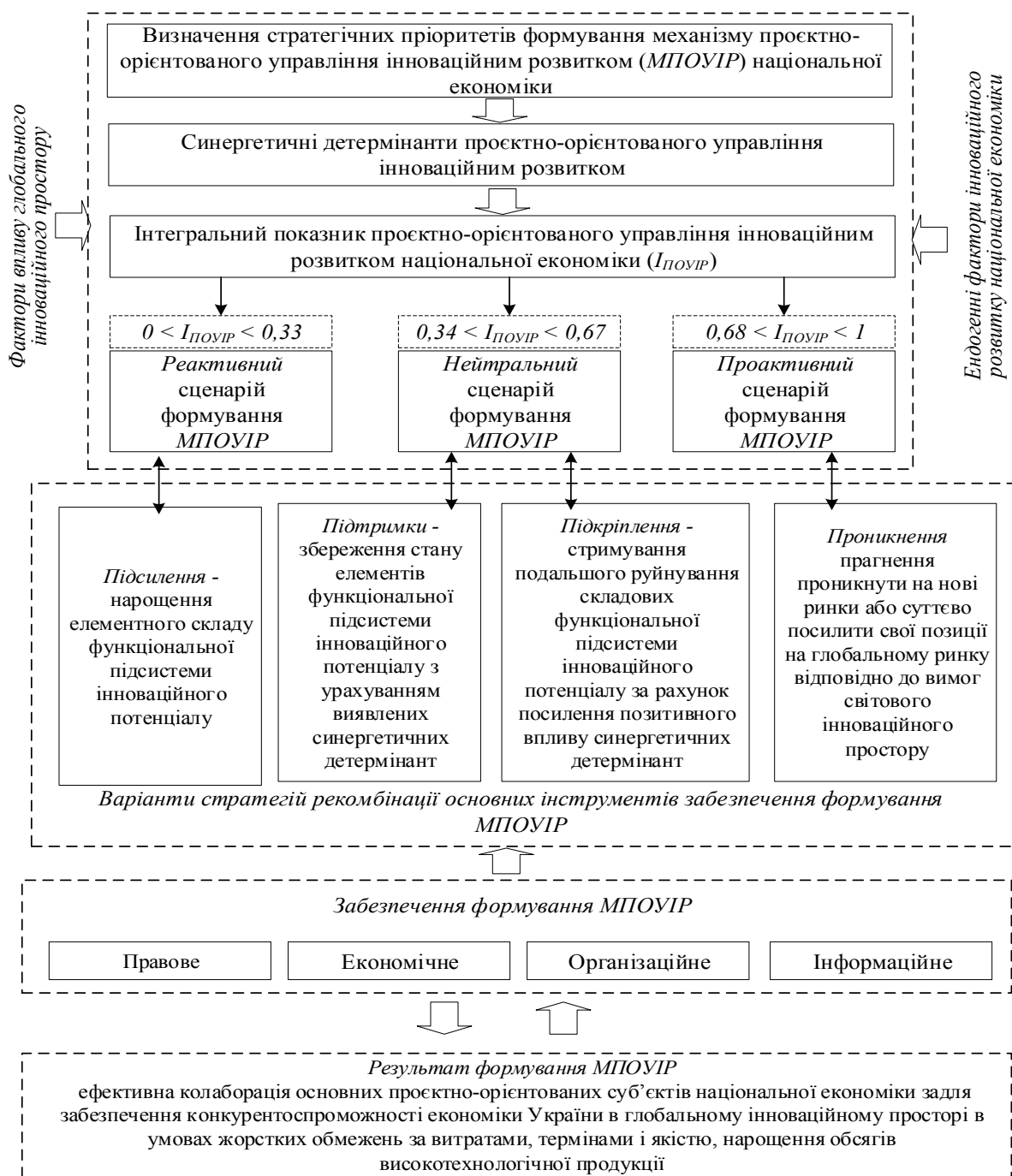

Рис. 6. Структура комплексного механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки

Джерело: розроблено автором.

Розрахунок $I_{\text{ПОУІР}}$ засвідчив нестійкий стан інноваційного розвитку України за останні 18 років (рис. 7).

Праксеологічний підхід до визначення сценарію та вибору відповідної стратегії формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком із використанням екстраполяції за регресійною моделлю дав змогу виявити, що базовими детермінантами переходу на вищий рівень такого розвитку повинні стати: підвищення витрат на ДіР, науку та освіту; підвищення інноваційної активності бізнесу; підвищення патентної активності.

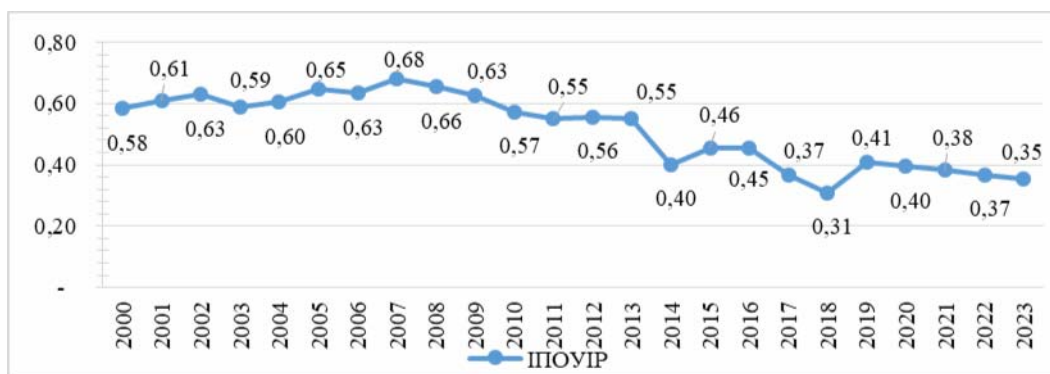

Рис. 7. Динаміка та екстраполяція значень $I_{ПОУІР}$ за регресійною моделлю
Джерело: розроблено автором.

Прогнозування дало змогу припустити, що впродовж наступних п'яти років за умови реалізації інструментів стратегії підтримки в національній економіці буде досягнуто нарощення значень базових синергетичних детермінант проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком. Прогноз дозволив визначити значення базових детермінант для трьох сценаріїв формування $M_{ПОУІР}$ (табл. 4).

Таблиця 4

Прогнозне значення $I_{ПОУІР}$ та базових детермінант для трьох сценаріїв формування $M_{ПОУІР}$

Показник	Сценарій		
	Реактивний	Нейтральний	Проактивний
Прогнозне значення $I_{ПОУІР}$	0,31	0,57	0,69
Базові детермінанти:			
Обсяг витрат на наукові та науково-технічні роботи за рахунок держбюджету, % до ВВП	0,17	0,34	0,42
Обсяг видатків на науку, % до ВВП	0,4	0,8	1
Обсяг видатків на освіту, % до ВВП	5,1	6,7	6,9
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств, %	0,8	3,3	6,7
Міжнародна реєстрація об'єктів промислової власності, од.	506	550	645

Джерело: розроблено автором.

Обґрунтовано, що нейтральний сценарій формування $M_{ПОУІР}$ насамперед передбачає посилення колаборації між основними проектно-орієнтованими суб'єктами економіки та на цій основі підвищення активності проектно-орієнтованого технологічного бізнесу та реалізується шляхом стратегії підтримки або підкріплення.

Доведено, що стратегічні пріоритети формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки досягаються створенням проектно-орієнтованих інноваційних кластерів у структурі економіки.

Констатовано, що відповідний вибір стратегії формування проектно-орієнтованого інноваційного кластера відбувається при застосуванні тактичних напрямів інтеграційного зближення рівня інноваційного розвитку України з рівнем розвитку провідних інноваційних країн та впливає на результати функціонування такого кластера з погляду досягнення синергетичних ефектів від взаємодії проектно-орієнтованих суб'єктів економіки.

Обґрунтовано, що основними синергетичними ефектами в результаті функціонування проєктно-орієнтованого інноваційного кластера має стати: підвищення ефективності функціонування національної економіки та її структурне вдосконалення; досягнення ефекту перетікання знань у кластері; забезпечення ефекту збільшення кумулятивних грошових потоків у кластері; ефект спільного використання інфраструктурних об'єктів; ефект зниження транзакційних витрат; синергія кооперації, спеціалізації, інтеграції, концентрації проєктно-орієнтованого технологічного бізнесу.

Послідовне впровадження визначених у дисертації стратегічних імперативів та тактичних напрямів інтеграційного зближення проєктно-орієнтованих суб'єктів економіки дасть змогу забезпечити цілісність механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки задля підвищення рівня її конкурентоспроможності та ефективності функціонування національного господарства України.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано новий підхід до вирішення науково-практичної проблеми розробки теоретико-методологічних та науково-методичних засад формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки та обґрунтування напрямів його удосконалення, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Основні висновки й результати, одержані в процесі дослідження, полягають у такому:

1. Встановлено, що інтеграція економіки в сучасний глобалізований інноваційний простір забезпечується своєчасністю отримання результатів від активного використання знань, компетенцій, інформації, інновацій. Зазначене обумовило поширення проєктного підходу на сферу загальноекономічних процесів та обґрунтування проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки як необхідного теоретичного базису управління національним господарством. Запропоновано розширити понятійно-категоріальний апарат інноваційної теорії в контексті інноваційного розвитку та управління ним, а саме: 1) поглиблено трактування поняття *«інноваційний розвиток»*; 2) виокремлено поняття *«проєктного потенціалу національної економіки»*; 3) поглиблено зміст *«поняття інноваційна інфраструктура»*; 4) надано авторське трактування понять *«проєктно-орієнтований інноваційний розвиток»* та *«проєктно-орієнтована економіка»*. Доведена необхідність застосування проєктно-орієнтованого підходу до управління національним господарством як ефективного інструменту узгодження цілей та забезпечення необхідного синергетичного ефекту практичної реалізації результатів інноваційної діяльності.

2. Виділені та систематизовані основні драйвери інноваційного розвитку. Серед яких: ефективні державні інститути, які забезпечують високу якість життя; високоякісна освіта; ефективна фундаментальна наука; інфраструктура реалізації й трансферу ідей, винаходів від фундаментальної науки до інноваційних виробництв і далі – до споживачів; ефективний венчурний бізнес; високоякісний людський капітал; продукування знань і високих технологій; елементи цифрової економіки,

що базуються на сучасних цифрових комп'ютерних технологіях; інформаційне суспільство або суспільство знань; проектно-орієнтовані суб'єкти економіки. Обґрунтовано, що основним драйвером розвитку є проектно-орієнтований суб'єкт економіки, який своєю діяльністю дає змогу перейти від окремих проектів інноваційного розвитку до проектно-орієнтованої економіки, акумулюючи, накопичуючи та зберігаючи нові знання, проектні компетенції, що використовуються для забезпечення неперервності перебігу інноваційних процесів із використанням інструментарію проектного менеджменту.

3. У роботі обґрунтовано концептуальний базис механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки як сукупності впорядкованих структурних елементів (організаційних, економічних та фінансових підходів, методів та принципів формування та стратегій реалізації, суб'єктів та об'єктів, елементів його забезпечення), які детермінують створення сприятливих умов для ефективної колаборації основних проектно-орієнтованих суб'єктів національної економіки задля забезпечення конкурентоспроможності економіки України в глобальному інноваційному просторі в умовах жорстких обмежень за витратами, термінами і якістю.

4. Формування методології дослідження на основі узагальнення системного, ситуаційного, функціонального, процесного, інституційного та синергетичного підходів до пізнання природи інноваційного розвитку національної економіки, дало підстави для обґрунтування необхідності синтезу положень проектного та синергетичного підходів. Така логіка сприяла ідентифікації та систематизації основних методологічних принципів пізнання управління проектно-орієнтованим інноваційним розвитком. Принципи механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки запропоновано розширити новим принципом двоконтурного управління, який враховує існування двох взаємопов'язаних складових (формування і реалізації відповідних рішень стосовно проектів інноваційного розвитку) механізму управління щодо розмежування методів та важелів проектно-орієнтованого управління. Така варіативність принципів сприяє їх поділу на принцип формування та принципи реалізації механізму, що поглиблює обґрунтування системи управління інноваційним розвитком національної економіки. Запропоновано методологічну схему дослідження формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, основу якої формують три основні блоки: теоретичний, методологічний та емпіричний. Доведено, що така структуризація забезпечуватиме гармонійне поєднання його основних складових та забезпечуватиме адаптивність до динамічного та турбулентного зовнішнього середовища.

5. У роботі розвинуто методологічний базис проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, який репрезентує семантику базового понятійного апарату, об'єктивні взаємозв'язки між ключовими елементами, умови та механізм забезпечення такого управління з урахуванням параметрів їх взаємовпливу. Це дало змогу обґрунтовано пояснити залежність досягнення економічного зростання національної економіки та її підсистем від ефективності реалізації проектів інноваційного розвитку, а також розробити пропозиції щодо формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки України.

6. Визначено, що серед основних синергетичних детермінант найбільшою мірою сприяють досягненню цілей інноваційного розвитку національної економіки ті, які пов'язані з основними елементами функціональної підсистеми інноваційного потенціалу: виробнича, науково-технічна, проєктна, маркетингова. Кожна з таких груп детермінант налічує сукупність критеріїв, які дають змогу ідентифікувати характер прояву інноваційних процесів у національній економіці. Обґрунтовано, що своєчасне виявлення характеру прояву конкретного критерію дає змогу посилити відповідний ефект синергії для досягнення цілей інноваційного розвитку.

7. Встановлено, що сучасний інноваційний розвиток світової економіки детермінований посиленням впливу інноваційних факторів на економічне зростання, що визначив зміни вектору розвитку провідних країн глобального інноваційного середовища у напрямі прискорення розвитку нових технологій та їх промислового використання. Водночас в Україні спостерігається скорочення обсягів фінансування освіти, науки та інновацій по відношенню до ВВП, зменшення кількості дослідників і частки інноваційно-активних підприємств у загальній їх кількості. Серед слабких сторін інноваційного розвитку України у міжнародних індексах визнаються: «екологічна сталість», інституції, захист прав інтелектуальної власності, стан розвитку кластерів, розвиток широкосмугового інтернету, інноваційне середовище. Проведений аналіз дав підстави обґрунтувати переваги проєктно-орієнтованого підходу, які будуть відтворені в ухваленні ефективних управлінських рішень в умовах ресурсних обмежень, знаходженні оптимального співвідношення між новими цілями економічного розвитку, реальними можливостями країни щодо їх досягнення та важливістю забезпечення інноваційного розвитку економіки.

8. Сучасні закономірності інноваційного розвитку позначаються на стані ендогенних факторів його забезпечення. Аналіз стану освітньої та науково-технічної діяльності України дав змогу узагальнити головні проблеми розвитку освіти та науки, зокрема: погіршення показників ефективності підготовки наукових кадрів, що свідчить про низький рівень мотивації майбутніх науковців; недостатній обсяг фінансування освіти та науки, що зумовлює низький рівень розвитку матеріально-технічної бази та інфраструктури ДіР; розбалансованість діяльності ЗВО, наукових установ та підприємницького сектору, що призводить до появи неконкурентоспроможних науково-технічних продуктів. Обґрунтовано важливість зміни підходів до налагодження тісної інтеграції та колаборації між основними проєктно-орієнтованими суб'єктами економіки, формуючи основу проєктно-орієнтованого технологічного бізнесу.

9. Аналіз сучасного стану та тенденцій інноваційного розвитку в національній економіці, зокрема й за критеріями синергетичних детермінант проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком дав змогу виявити низку факторів, що перешкоджають досягненню його цілей. Ідентифіковано просторову неоднорідність інноваційних витрат та рівня їх концентрації як з погляду міжрегіональної диференціації інноваційної активності, так і з урахуванням видів економічної діяльності. Виявлено, що впродовж 2005–2018 рр. функціональними зонами зосередження економічних інтересів технологічного бізнесу та наявності відповідних активів виявилися чотири регіони України, в яких було сконцентровано понад 40 % загального обсягу інноваційних витрат, а саме: у м. Київ, Харківській,

Дніпропетровській та Київській областях. Концентрація інноваційних витрат за видами економічної діяльності упродовж 2005-2018 рр. перевищувала 1000 %, а у 2018 р. – 1800 %, що дало змогу обґрунтувати висновок про значну концентрацію інноваційної активності в обмеженій кількості видів економічної діяльності, а саме: видобувній промисловості, будівництві, торгівлі та фінансовій діяльності. Встановлено, що посилення таких проявів в управлінні економікою, як корупція, політична та економічна нестабільність негативно впливають на рівень ефективності структурних елементів розвитку національної економіки; номінальне зростання обсягів фінансування інноваційних процесів в Україні не призводить до підвищення результативності інноваційних процесів; інноваційна продукція в обсязі збуту переважної більшості підприємств є новою лише для них, а не для ринку. Отримані результати дали підстави для обґрунтування висновку, що потужним імпульсом для інноваційних перетворень в українській економіці в умовах загострення конкуренції за ринки збуту виступає активізація проектно-орієнтованого технологічного бізнесу, який формується на основі тісної колаборації проектно-орієнтованих суб'єктів економіки.

10. Акцентовано, що першочерговим завданням забезпечення інноваційного розвитку в Україні має стати подолання хибного уявлення про можливість механічного перенесення досвіду та отримання позитивного ефекту. У роботі наголошено, що Україні необхідно формувати ефективну модель повного інноваційного циклу та трансфер технологій між основними її секторами. Спираючись на світовий досвід, агреговано вхідні та вихідні дані для трьох базових моделей (створення, поширення та використання) формування механізму управління інноваційним розвитком у межах відповідних національних інноваційних систем. Визначено, що науково-практичні доміанти варіюються для кожної моделі та залежать від сприйняття інновацій, наявного інноваційного потенціалу. Саме на їх основі ідентифікуються конкурентні переваги, за якими визначається місце у світовій ієрархії національних економік для активізації впровадження проектів інноваційного розвитку.

11. Ґрунтуючись на світовому досвіді застосування проектно-орієнтованого підходу в управлінні інноваційним розвитком, запропоновано теоретичний контур такого управління, що являє собою сукупність взаємопов'язаних груп процесів управління проектами (ініціації, планування, виконання, завершення, моніторингу та контролю) і базується на принципах системності, інтегрованості, збалансованості, декомпозиції, динамічності, нелінійності й компетентності. Запропоновано практичну реалізацію управління проектами інноваційного розвитку залежно від сфери реалізації такого проекту на державному або регіональному рівні проводити під керівництвом тимчасових спеціальних колегіальних органів (груп управління проектами) та визначено їх функції в реалізації проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

12. Отримав розвиток методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком, в основу якого покладені критерії синергетичних детермінант. Запропоновано використання загального інтегрального показника проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки та три сценарії формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком залежно від значення даного показника:

проактивний (безперервне вивчення меж, що постійно змінюються, та досягнення мети проєктів, що обумовлена зростанням і розвитком); нейтральний (забезпечує утримання вихідних параметрів проєкту без суттєвих змін); реактивний (пов'язаний із необхідністю реагувати на критичну ситуацію або проблему, що виникла в процесі управління проєктом інноваційного розвитку).

13. У дисертації визначені ключові стратегічні орієнтири формування механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки, які базуються на рекомбінації інструментів забезпечення інноваційного розвитку з позиції проєктно-орієнтованого підходу (стратегій): 1) проникнення (включає інструменти експансії нових ринків або суттєвого посилення конкурентних переваг для нарощення своїх позицій на глобальному ринку відповідно до вимог світового інноваційного простору), 2) підтримки (орієнтована на збереження стану елементів інноваційного потенціалу з урахуванням виявлених синергетичних детермінант), 3) підкріплення (стримування подальшого руйнування складових інноваційного потенціалу за рахунок посилення позитивного впливу синергетичних детермінант), 4) підсилення (забезпечення нарощення елементного складу інноваційного потенціалу).

14. На основі запропонованого в роботі науково-методичного підходу та принципу таргетування інноваційних процесів доведена важливість формування кластерної моделі проєктно-орієнтованого інноваційного розвитку національної економіки, в основу якої покладений проєктно-орієнтований підхід. Це дало змогу розробити практичні рекомендації формування інноваційних кластерів, що забезпечить реалізацію головні стратегічних імперативів механізму проєктно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. Серед основних синергетичних ефектів, які забезпечуватимуться в результаті функціонування проєктно-орієнтованого інноваційного кластера відзначені: підвищення ефективності функціонування національної економіки та її структурне вдосконалення; досягнення ефекту перетікання знань у кластері; забезпечення ефекту збільшення кумулятивних грошових потоків у кластері; ефект спільного використання інфраструктурних об'єктів; ефект зниження трансакційних витрат; синергія кооперації, спеціалізації, інтеграції, концентрації проєктно-орієнтованого технологічного бізнесу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Старченко Г. В. Проєктно-орієнтоване управління інноваційним розвитком національної економіки: теорія, методологія та практика: *одноосібна монографія*. Київ: ВАДЕКС, 2019. 326 с. (19,07 друк. арк.).

2. Старченко Г. В. Проєктно-орієнтовані підприємства як елементи інноваційної інфраструктури. *Теорія, методологія і практика господарсько-фінансової діяльності підприємств: колективна монографія*. Полтава: ПП «Астрая», 2019. С. 40-45. (0,45 друк. арк.).

3. Старченко Г. В. Механізми управління інноваційним розвитком підприємств національної економіки. *Публічне управління та сучасний менеджмент в інформаційному суспільстві: колективна монографія* / за заг. ред. О. В. Михайловської. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. С. 51-58. (0,42 друк. арк.).

4. Старченко Г. В. Проактивний підхід в управлінні програмами та проектами в публічній сфері. *Публічне управління соціально-економічними системами в умовах транзитивних змін: колективна монографія* / за заг. ред. Д. О. Сугоняко. Ніжин: ФОП Лук'яненко В. В., ТПК «Орхідея», 2017. С. 132-145. (0,55 друк. арк.).

5. Старченко Г. В. Організаційний розвиток інноваційної інфраструктури в умовах глобалізації. *Інтеграція економічних, організаційних, технічних та інформаційних процесів у публічному управлінні та менеджменті організацій: колективна монографія* / за заг. ред. Г. В. Старченко. Ніжин : ФОП Лук'яненко В. В. ТПК Орхідея, 2016. С. 161-175. (0,5 друк. арк.).

6. Старченко Г. В. Організаційне управління інноваційним розвитком проектно-орієнтованих підприємств: *одноосібна монографія*. Харків: вид-во «Діса плюс», 2015. 148 с. (5,5 друк. арк.).

7. Старченко Г. В. Моделі та методи організаційного управління інноваційним розвитком підприємств. *Стратегічні пріоритети розвитку промислового сектору економіки: колективна монографія* / за заг. ред. І. А. Косач. Ніжин: ФОП Лук'яненко В. В. ТПК Орхідея, 2015. С. 144-163. (0,9 друк. арк.).

8. Старченко Г. В. Інноваційний розвиток проектно-орієнтованих підприємств за євроінтеграційних процесів. Оцінка організаційної структури проектно-орієнтованого підприємства за критеріями якості. *Інноваційно-інвестиційні напрями формування ефективної системи управління економікою за євроінтеграційних процесів: колективна монографія* / за заг. ред. І. В. Калінько. Київ: Кондор-Видавництво, 2014. С. 107-124. (1 друк. арк.).

9. Старченко Г. В. Організаційне управління інноваційним розвитком в умовах становлення економіки знань. *Формування ефективних механізмів управління в умовах пріоритетності знанневої компоненти економічного розвитку: колективна монографія* / за заг. ред. Л. С. Ладонько. Ніжин : ФОП Лук'яненко В. В. ТПК Орхідея, 2013. С. 511-539. (1,13 друк. арк.).

10. Старченко Г. В. Системний аналіз стану організаційного управління інноваційним розвитком підприємств машинобудування. *Актуальні проблеми імплементації інноваційно-орієнтованої моделі розвитку національної економіки: колективна монографія* / за заг. ред. Н. В. Ткаленко. Чернігів: ЧДІЕУ, 2012. С. 172-193. (1 друк. арк.).

11. Старченко Г. В. Системне управління якістю організаційних проектів. *Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки України: монографія: у 2 ч.* / за заг. ред. д.е.н., професора І. С. Каленюк. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. С. 303-315. (0,8 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

12. Дука А. П., **Старченко Г. В.** Проектно-орієнтований підхід в системі реалізації інструментів забезпечення розвитку економіки України. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7373> (дата звернення: 20.11.2019). (0,89 ум. друк. арк.). [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus, Google Scholar*]. Особистий внесок автора – обґрунтовано використання проектно-орієнтованого підходу як інструменту реалізації політики економічного зростання в державі (0,45 ум. друк. арк.).

13. Старченко Г. В. Інноваційні процеси економіки та проектно-орієнтоване управління: їх взаємовплив. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 4 (109). С. 69-74. [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]. (0,64 ум. друк. арк.).

14. Старченко Г. В. Інноваційна модель розвитку економіки України: проектно-орієнтований підхід. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7226> (дата звернення: 30.08.2019). [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*, *Google Scholar*]. (0,58 ум. друк. арк.).

15. Філіпова Н. В., **Старченко Г. В.** Державно-приватне партнерство як фінансовий механізм забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 33. С. 125-132. Р URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/33-2019>. (0,58 ум. друк. арк.). [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]. *Особистий внесок автора – запропонована структура механізму активізації інноваційної діяльності за рахунок державно-приватного партнерства*. (0,35 ум. друк. арк.).

16. Старченко Г. В. Модель проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 34-38. [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*, *Google Scholar*]. (0,6 ум. друк. арк.).

17. Косач І. А., **Старченко Г. В.** Синергетична методологія в дослідженні функціонування проектно-орієнтованих підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 42. С. 88-91. (0,51 ум. друк. арк.). [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]. *Особистий внесок автора – доведено доцільність застосування синергетичної методології в дослідженні процесів формування, становлення та розвитку проектно-орієнтованих підприємств*. (0,35 ум. друк. арк.).

18. Старченко Г. В. Проектний підхід та його вплив на інноваційний розвиток національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2019. № 5. С. 90-99. [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Ulrichsweb Global Serials Directory*; *Google Scholar*; *Bielefeld Academic Search Engine (BASE)*; *Open JGate*; *Academic keys* та інші.]. (0,81 ум. друк. арк.).

19. Дука А.П., **Старченко Г.В.** Сучасні глобалізаційні виклики розвитку національної економіки. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 31. С. 110-118. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/19.pdf. (0,99 ум. друк. арк.). [фахове видання; міжнародна наукометрична база: *Index Copernicus*]. *Особистий внесок автора – запропоновані напрями використання проектно-орієнтованого підходу в умовах глобалізаційних трансформацій*. (0,45 ум. друк. арк.).

20. Старченко Г. В. Кластерна модель проектно-орієнтованого інноваційного розвитку національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 39. Частина 1. С. 136-141. [фахове видання; міжнародна наукометрична база: *Index Copernicus*]. (0,7 ум. друк. арк.).

21. Старченко Г. В. Інноваційний потенціал національної економіки у контексті проектно-орієнтованого управління. *Соціально-економічний розвиток регіонів в*

контексті міжнародної інтеграції. 2018. № 30 (19). Т. 1. С. 151-158. [фахове видання]. (0,71 ум. друк. арк.).

22. Старченко Г. В. Ефективність механізму управління інноваційним розвитком у контексті світового досвіду. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 34. С. 208-214. [фахове видання; міжнародна наукометрична база: *Index Copernicus*]. (0,92 ум. друк. арк.)

23. Старченко Г. В. Сучасна архітектура механізму управління інноваційним розвитком національної економіки на засадах проектно-орієнтованого підходу. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 35. Ч. 1. С. 148-154. [фахове видання; міжнародна наукометрична база: *Index Copernicus*]. (0,9 ум. друк. арк.).

24. Косач І. А., **Старченко Г. В.** Інтеграційні процеси та державно-приватне партнерство в АПК України: можливості та перспективи. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 62-69. (0,62 ум. друк. арк.). [фахове видання; міжнародні наукометричні бази: *Index Copernicus*]. *Особистий внесок автора – визначені особливості процесів інтеграції в економіці*. (0,35 ум. друк. арк.).

25. **Старченко Г. В.**, Ткаленко Н. В., Мовчан О. П. Організаційний розвиток інноваційної інфраструктури в умовах глобалізації. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2015. № 17 (6). С. 135-142. (0,51 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – досліджені суб'єкти інноваційного розвитку, запропоноване авторське визначення поняття «організаційне управління інноваційним розвитком»*. (0,35 ум. друк. арк.).

26. **Старченко Г. В.**, Баранюк І. А., Старченко С. В. Організаційне управління інноваційним розвитком підприємств. *Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць*. 2012. №2 (14). С. 146-153. (0,67 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – запропонована концептуальна модель управління інноваційним розвитком економіки України*. (0,45 ум. друк. арк.).

27. Баранюк І. А., **Старченко Г. В.** Методи управління проектами організаційного розвитку. *Вісник Черкаського державного технологічного університету*. 2011. № 2. С. 68-72. (0,43 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – запропоновані методи автоматизації управління проектами організаційного розвитку*. (0,3 ум. друк. арк.).

28. **Старченко Г. В.**, Баранюк І. А. Управління якістю процесів організаційного проекту через їх вартість. *Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць*. 2011. №2 (10). С. 131-138. (0,5 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – розроблена модель управління якістю процесів організаційного проекту*. (0,4 ум. друк. арк.).

29. **Старченко Г. В.**, Баранюк І. А. Системна модель управління якістю організаційних проектів. *Управління розвитком складних систем. Збірник наукових праць*. 2011. № 6. С. 64–68. (0,5 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – запропонована сутність організаційних проектів, формалізовано системна модель та алгоритм комплексного управління якістю організаційного проекту*. (0,4 ум. друк. арк.).

30. **Старченко Г. В.**, Ладонько Л. С. Системний аналіз стану, тенденцій розвитку управління якістю організаційних проектів підприємств національної

економіки. *Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць*. 2011. №1 (9). С. 130-138. (0,59 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – досліджено стан та тенденції розвитку управління якістю організаційних проєктів суб'єктів національної економіки*. (0,4 ум. друк. арк.).

31. Ладонько Л. С., Калінько І. В., **Старченко Г. В.** Використання бенчмаркінгу у формуванні конкурентоспроможного профілю підприємства. *Науковий вісник ЧДІЕУ. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць*. 2010. №4 (8). С. 163-173. (0,65 ум. друк. арк.). [фахове видання]. *Особистий внесок автора – досліджено нові інструменти стратегії розвитку*. (0,3 ум. друк. арк.).

Статті у виданнях зарубіжних країн:

32. Starchenko G. V. Drivers of innovative development of the economy at the level of project-oriented organizations. *Colloquium-journal*. 2019. №9 (33), część 8. P. 112-115. [міжнародні наукометричні бази: *IndexCopernicus, Scholar Google, eLIBRARY.RU (РИНЦ)*]. (0,3 друк. арк.).

33. Starchenko G. V. Project-oriented enterprises as drivers of innovative development of the national economy. *East European Scientific Journal* (Warsaw, Poland). 2019. № 6 (46), part 8. P. 31-36. [міжнародні наукометричні бази: *IndexCopernicus, eLIBRARY.RU (РИНЦ), ISI, Cosmos Impact Factor*]. (0,44 друк. арк.).

34. Starchenko G. V. Proactive management of projects of innovative development of the national economy. *Colloquium-journal*. 2019. №19 (43), część 6. P. 33-35. [міжнародні наукометричні бази: *IndexCopernicus, Scholar Google, eLIBRARY.RU (РИНЦ)*]. (0,3 друк. арк.).

35. Starchenko G. V. Formation of the project-oriented innovative infrastructure of the national economy. *Modern Science – Moderní věda*. 2018. № 9. P. 108-116. [міжнародні наукометричні бази: *Scholar Google, eLIBRARY.RU (РИНЦ)*]. (0,56 друк. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

36. Старченко Г. В. Управління якістю процесів організаційного проєкту через їх вартість. *Імперативи розвитку України в умовах глобалізації*: матеріали доповідей та виступів Міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 13-14 травня 2011 р.). Чернігів: ЧДІЕУ, 2011. С. 126-127. (0,1 друк. арк.).

37. Старченко Г. В. Організаційне управління інноваційним розвитком підприємств машинобудування. *Актуальні проблеми імплементації інноваційно-орієнтованої моделі розвитку національної економіки*: збірник матеріалів роботи круглого столу (Чернігів, 5 квітня 2012 р.). Чернігів: ЧДІЕУ, 2012. С. 13-14. (0,1 друк. арк.).

38. Старченко Г. В. Основні складові і драйвери розвитку інфраструктури економіки знань в умовах глобалізації. *Імперативи розвитку суспільно-економічних систем в умовах глобалізації*: матеріали доповідей та виступів V Міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 7-8 червня 2013 р.). Чернігів: ЧДІЕУ, 2013. С. 127-128. (0,2 друк. арк.).

39. Старченко Г. В. Інноваційний розвиток проєктно-орієнтованих підприємств за євроінтеграційних процесів. *Фінансово-економічна стратегія розвитку в умовах євроінтеграційних процесів: аспекти сталості та безпеки*: збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції: у 2 частинах. (Чернігів, 5-6 листопада 2014 р.). Чернігів : ЧНТУ, 2014. Ч. 2. С. 39-40. (0,22 друк. арк.).

40. Старченко Г. В. Основні складові й драйвери розвитку інноваційної інфраструктури в умовах глобалізації. *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості*: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції. (Львів, 14–16 травня 2015 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 340-341. (0,18 друк. арк.).

41. Старченко Г. В. Організаційний підхід до опису інноваційних процесів проектно-орієнтованих підприємств. *Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: «Компетентне управління проектами розвитку в умовах нестабільного оточення»*: тези доповідей XII Міжнародної конференції (Київ, 22–23 травня 2015 р.) / відп. за вип. С. Д. Бушуєв. Київ: КНУБА, 2015. С. 250-251. (0,1 друк. арк.).

42. Старченко Г. В. Організаційний розвиток інноваційної інфраструктури в умовах глобалізації. *Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: «Проекти в умовах глобальних загроз, ризиків і викликів»*: тези доповідей XIII Міжнародної конференції (Київ, 13–14 травня 2016 р.) / відп. за вип. С. Д. Бушуєв. Київ: КНУБА, 2016. С. 239-241. (0,1 друк. арк.).

43. Старченко Г. В. Оцінка проектної структури за критеріями якості в межах розвитку інноваційної інфраструктури. *Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: «Розвиток компетенцій проектного управління в умовах кризи»*: тези доповідей XIV Міжнародної конференції (Київ, 19–20 травня 2017 р.) / відп. за вип. С. Д. Бушуєв. Київ: КНУБА, 2017. С. 186-187. (0,1 друк. арк.).

44. **Старченко Г. В.**, Ітченко Д. М. Процеси проактивного управління проектами в публічній сфері. *Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: «Управління проектами в умовах переходу до поведінкової економіки»*: тези доповідей XV Міжнародної конференції (Київ, 18–19 травня 2018 р.) / відп. за вип. С. Д. Бушуєв. Київ: КНУБА, 2018. С. 199-201. (0,11 ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора – визначені механізми проактивного управління проектами в публічній сфері.* (0,09 ум. друк. арк.).

45. Старченко Г. В. Проектний підхід в публічній сфері. *Актуальні питання економіки, фінансів, менеджменту та права в сучасних умовах*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 2 квітня 2018 р.): у 5 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2018. Ч. 4. С. 58-59. (0,18 друк. арк.).

46. Старченко Г. В. Управління проектами в публічній сфері. *Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні*: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. (Полтава, 12 квітня 2018 р.). Полтава: ПолтНТУ, 2018. С. 81-82. (0,13 друк. арк.).

47. **Старченко Г. В.**, Філіпова Н. В. Механізми управління інноваційним розвитком підприємств національної економіки. *Перспективні напрямки розвитку економіки, обліку, управління та права: теорія і практика*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 20 жовтня 2018 р.): у 5 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2018. Ч. 1. С. 29-30. (0,12 ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора – визначені класи механізмів організаційного управління інноваційним розвитком підприємств національної економіки.* (0,09 ум. друк. арк.).

48. Старченко Г. В. Проектно-орієнтовані підприємства національної економіки як драйвери розвитку інноваційної інфраструктури. *Управління проектами: проектний підхід в сучасному менеджменті*: Матеріали IX Міжнародної науково-

практичної конференції фахівців, магістрантів, аспірантів та науковців. (Одеса, 11-12 жовтня 2018 р.). Одеса: ОДАБА, 2018. С. 58-60. (0,15 друк. арк.).

49. Старченко Г. В. Глобалізаційні процеси та їх вплив на інноваційний розвиток національної економіки. *Економіка, фінанси, облік та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 20 квітня 2019 р.): у 7 ч. Полтава : ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. С. 27-29. (0,12 друк. арк.).

50. Старченко Г. В. Цифрова економіка та проектно-орієнтовані підприємства як драйвери розвитку інноваційної інфраструктури. *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Львів 23–25 травня 2019 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 205-206. (0,13 друк. арк.).

51. Старченко Г. В. Механізми управління інноваційним розвитком національної економіки на рівні проектно-орієнтованих підприємств. *Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір*: матеріали XXIV Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19–21 червня 2019 р.). Київ: НАНУ, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України»; Фенікс, 2019. С. 102-105. (0,2 друк. арк.).

52. Старченко Г. В. Проектно-орієнтовані підприємства національної економіки. *Управління проектами у розвитку суспільства. Тема: «Управління проектами в умовах очікування глобальних змін»*: тези доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 17–18 травня 2019 р.) / відп. за вип. С. Д. Бушуєв. Київ: КНУБА, 2019. С. 211-212. (0,1 друк. арк.).

53. Старченко Г. В. Проектний потенціал інноваційного розвитку національної економіки. *From the Baltic to the Black Sea: the Formation of Modern Economic Area: Conference Proceedings III International Scientific Conference*, (Riga, August 23th, 2019). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2019. P. 47-49. (0,12 друк. арк.).

54. Старченко Г. В. Інноваційна модель розвитку економіки України. *Die Relevanz und die Neuheit der modernen wissenschaftlichen Studien: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz*. (Wien, 23 August, 2019). Wien : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019. B. 1. P. 40-42. (0,13 друк. арк.).

55. **Старченко Г. В.**, Філіпова Н. В. Проактивне управління проектами інноваційного розвитку в публічній сфері. *Сучасна парадигма публічного управління*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 17–18 жовтня 2019 р.) / за наук. ред. к.е.н., доцента Стасишина А. В. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. С. 71-74. (0,19 ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора – дано визначення: інновації з погляду проектного управління, проектів інноваційного розвитку в публічній сфері, зазначені особливості реалізації проектів інноваційного розвитку.* (0,12 ум. друк. арк.).

56. Старченко Г. В. Інноваційний потенціал національної економіки: проектно-орієнтований підхід. *Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 19 жовтня 2019 року). Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2019. С. 34-36. (0,12 друк. арк.).

57. Старченко Г. В. Кластерна модель проектно-орієнтованого інноваційного розвитку національної економіки. *Інноваційний потенціал: держава, кластер, підприємство*: збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (м. Лісабон, 27 грудня 2019 року). Lisbon, Portugal: Baltija Publishing. 2019. С. 31-33. (0,13 друк. арк.).

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

58. Старченко Г. В. Управління проектами: теорія та практика : навч. посіб. Чернівці: Видавець Брагинець О. В., 2018. 306 с. (35,57 друк. арк.).

59. **Старченко Г. В.**, Калінько І. В., Косач І. А. Операційний менеджмент: навч. посібник. Київ: Кондор-Видавництво, 2015. 230 с. (13,49 ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора – розділи 2, 4-7, 10-12. (10,12 ум. друк. арк.).*

60. Старченко Г. В. Концептуальна модель управління якістю організаційних проектів. *Чернігівський науковий часопис. Серія 2, Техніка і природа*. 2011. № 1 (1), С. 113–118. (0,42 друк. арк.).

61. Старченко Г. В. Проактивне управління проектами в публічній сфері. *Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток: електронний науковий журнал*. 2017. № 2 (4). С. 84–91. (0,67 друк. арк.).

62. **Старченко Г. В.**, Стельмах А. С., Плевако А. Г., Голоборода Т. В. Оцінка організаційної структури підприємства в межах інноваційної інфраструктури. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 16 (38), т. 1. С. 65–73. (0,77 ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора – розкрито поняття інноваційної інфраструктури, визначені складові елементи інноваційної інфраструктури, поданий опис суб'єктів інноваційного розвитку. Розкрита сутність поняття «організаційне управління інноваційним розвитком», визначений зв'язок організаційного розвитку інноваційною інфраструктурою з управлінням організаційними проектами. (0,55 ум. друк. арк.).*

АНОТАЦІЯ

Старченко Г. В. Формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Чернігівський національний технологічний університет МОН України, Чернівці. – 2020.

У дисертації наведено сутнісний зміст основних понять предметного поля дослідження інноваційного розвитку. Сформовано концептуальний базис розбудови механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Розвинуто методологічний базис проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки. Поглиблено теоретико-методологічні засади визначення синергетичних детермінант забезпечення інноваційного розвитку національної економіки з позиції проектно-орієнтованого підходу.

Виявлені тенденції сучасного інноваційного розвитку світової економіки та ідентифіковано системні проблеми управління інноваційним розвитком в Україні. Надано комплексну характеристику ендогенним факторам проектно-орієнтованого

управління інноваційним розвитком національної економіки. Виявлені науково-практичні доміанти механізму управління інноваційним розвитком у контексті світового досвіду. Розроблено методичний підхід до визначення стратегічних пріоритетів формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. Обґрунтовано стратегічні орієнтири формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком економіки України та надані пропозиції щодо інституційного та організаційного забезпечення формування механізму проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки.

Ключові слова: проект, проектно-орієнтоване управління, інноваційний розвиток, управління інноваційним розвитком, механізм управління, механізм проектно-орієнтованого управління, стратегія інноваційного розвитку, національна економіка.

АННОТАЦІЯ

Старченко Г. В. Формирование механизма проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Черниговский национальный технологический университет МОН Украины, Чернигов. – 2020.

Диссертация посвящена решению научно-практической проблемы разработки теоретико-методологических и научно-методических основ формирования механизма проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики и обоснованию направлений его совершенствования, нацеленных на обеспечение экономического роста в стране.

В диссертации раскрыты теоретические положения касательно сущностного содержания основных понятий предметного поля исследования инновационного развития и раскрыто гносеологическое соотношение между ними. Выявлены сущностное содержание, специфические черты и особенности функционирования проектно-ориентированных субъектов экономики как драйверов ее инновационного развития. Сформирован концептуальный базис формирования механизма проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики.

Обобщены исходные методологические подходы и принципы проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики. Сформирован методологический базис проектно-ориентированного управления инновационным развитием экономики. Углублены теоретико-методологические основы определения синергетических детерминант обеспечения инновационного развития национальной экономики с позиции проектно-ориентированного подхода. Обоснованы методологические основы исследования проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики в рамках которых предоставлено целостное видение механизма обеспечения такого развития, расширен категориально-понятийный аппарат, выделены цели, задачи, уточнены принципы и параметры инновационного развития национальной экономики, конкретизирован методический инструментарий для определения стратегических

приоритетов проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики.

Сформулировано дескриптивную конфигурацию и архитектуру механизма проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики, целью формирования и реализации которого является создание благоприятных условий для эффективной коллаборации основных проектно-ориентированных субъектов национальной экономики для обеспечения ее конкурентоспособности в глобальной инновационной среде в условиях жестких ограничений по ресурсам, сроками и качеству.

Выявлены тенденции, закономерности и противоречия современного инновационного развития мировой экономики и идентифицированы системные проблемы управления инновационным развитием в Украине. Представлена комплексная характеристика эндогенным факторам проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики.

Предложен методический подход к определению стратегических приоритетов проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики, который включает применение интегрального показателя такого управления, рассчитанного на основе параметров отдельных видов синергетических детерминант (производственная, научно-техническая, проектная, маркетинговая), позволяет типизировать стратегии формирования проектно-ориентированных инновационных кластеров по уровню активности проектно-ориентированных субъектов экономики и имеющегося инновационного потенциала.

Выявлены научно-практические доминанты механизма управления инновационным развитием в контексте мирового опыта.

Обоснованы стратегические ориентиры формирования механизма проектно-ориентированного управления инновационным развитием экономики Украины и представлены предложения по институциональному и организационному обеспечению формирования механизма проектно-ориентированного управления инновационным развитием национальной экономики.

Ключевые слова: проект, проектно-ориентированное управление, инновационное развитие, управление инновационным развитием, механизм управления, механизм проектно-ориентированного управления, стратегия инновационного развития, национальная экономика.

ABSTRACT

Starchenko G. V. Formation of Project Management Mechanism for Innovative Development of the National Economy. – Manuscript.

Thesis for the Doctor's Degree of Economics in the specialty 08.00.03 - Economics and Management of the National Economy. – Chernihiv National University of Technology, Ministry of Education and Science of Ukraine. Chernihiv. – 2020.

The thesis contains theoretical provisions on the essential content of the main concepts of the subject field of research of the innovative development. The conceptual basis for the development of the project management mechanism for innovative development of the national economy has been formed. The initial methodological approaches and principles of project management of the innovative development of the national economy have been summarized. The theoretical and methodological bases for

determining the synergetic determinants to ensure the innovative development of the national economy in terms of the project approach have been extended.

The trends of modern innovative development of the world economy and systemic problems of managing the innovative development in Ukraine have been identified. A comprehensive description of practice of the project management of innovative development of national economy and endogenous factors of its provision has been given. The scientific and practical dominants of the mechanism for managing the innovative development in the context of the world experience have been identified. The strategic guidelines for the implementation of the mechanism of project management of the innovative development of the economy of Ukraine have been justified. The proposals for the institutional and organizational support of the formation of the mechanism of project-oriented management of the innovative development of the national economy are presented.

Keywords: project, project management, innovative development, management of innovative development, management mechanism, mechanism of project management, strategy of innovative development, national economy.